

UNIVERZITA KARLOVA

PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA

**REORGANIZACE
JAKO ZPŮSOB ŘEŠENÍ ÚPADKU**

Diplomová práce

NORBERT MAZZOLINI

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Petr Smolík, Ph.D

Praha, duben 2009

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 30. dubna 2009

.....
Norbert Mazzolini

Poděkování

Děkuji JUDr. Petru Smolíkovi, Ph.D za vstřícný přístup a cenné rady a podněty, které mi usnadnily zpracování této diplomové práce.

V Praze dne 30. dubna 2009

.....
Norbert Mazzolini

OBSAH:

OBSAH	4
ÚVOD	6
1. ÚPADEK	9
1.1. EKONOMICKÉ A PRÁVNÍ POJETÍ ÚPADKU	9
1.2. DŮVODY NUTNOSTI PRÁVNÍ REGULACE ŘEŠENÍ ÚPADKU	10
2. HISTORIE PRÁVNÍ ÚPRAVY ŘEŠENÍ ÚPADKU	11
2.1. ŘÍMSKÉ PRÁVO	11
2.2. VÝVOJ V ČESKÝCH ZEMÍCH	11
2.3. OBDOBÍ DO ROKU 1989	12
2.4. NOVODOBÝ VÝVOJ	13
3. PŘÍPRAVA ZÁKONA Č. 182/2006 Sb., O ÚPADKU A ZPŮSOBECH JEHO ŘEŠENÍ	15
3.1. NAHRAZENÍ ZÁKONA Č. 328/1991 Sb., O KONKURSU A VYROVNÁNÍ	15
3.2. NOVÉ ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU	16
3.3. HLAVNÍ ZÁSADY INSOLVENČNÍHO ZÁKONA	17
3.4. ÚPADEK DLE INSOLVENČNÍHO ZÁKONA	18
3.5. HROZÍCÍ ÚPADEK	19
4. ÚVODNÍ EXKURS DO ZÁKONNÉ ÚPRAVY REORGANIZACE	21
4.1. POJEM REORGANIZACE	21
4.2. PŘÍPUSTNOST REORGANIZACE	21
5. ZAHRANIČNÍ PRAMENY A INSPIRAČNÍ ZDROJE ÚPRAVY REORGANIZACE	23
5.1. USA – KAPITOLA 11 U.S. BC	23
5.2. NĚMECKO – INSOLVENZORDNUNG	24
5.3. RAKOUSKO – UNTERNEHMENS-REORGANISATIONSGESETZ	25
5.4. SLOVENSKO – ZÁKON O KONKURZE A REŠTRUKTURALIZÁCI	27
5.5. FRANCOUZSKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	28
5.6. ANGLIE – INSOLVENCY ACT	30
5.7. EVROPSKÝ MEZINÁRODNÍ PRVEK	31
6. NÁVRH NA ZAHÁJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	33
6.1. PŘEDPOKLAD ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ	33
6.2. VĚŘITELSKÝ NÁVRH	33
6.3. DLUŽNICKÝ NÁVRH	35
6.4. NÁVRH NA ŘEŠENÍ ÚPADKU FORMOU REORGANIZACE	36
7. ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ	37
7.1. ROZHODNUTÍ INSOLVENČNÍHO SOUDU	37
7.2. MORATORIUM	37
7.3. ROZHODNUTÍ O ÚPADKU	39
8. ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU	41
9. REORGANIZACE JAKO ZPŮSOB ŘEŠENÍ ÚPADKU	43
9.1. NÁVRH NA POVOLENÍ REORGANIZACE	43
9.2. REORGANIZACE KONSENZUÁLNÍ	44
9.3. REORGANIZACE NEKONSENZUÁLNÍ	45
9.4. POVOLENÍ REORGANIZACE	46
10. REORGANIZAČNÍ PLÁN	47
10.1. ZPŮSOBY PROVEDENÍ REORGANIZACE	47
10.2. OBSAH REORGANIZAČNÍHO PLÁNU	48
10.3. ZPRÁVA O REORGANIZAČNÍM PLÁNU	49

10.4.	SCHVÁLENÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU	49
10.4.1.	ROZHODOVÁNÍ VĚŘITELŮ	49
10.4.1.1.	ZAJIŠTĚNÍ VĚŘITELÉ	50
10.4.1.2.	NEZAJIŠTĚNÍ VĚŘITELÉ	51
10.4.1.3.	SPOLEČNÍCI	51
10.4.1.4.	NEDOTČENÍ VĚŘITELÉ	52
10.4.1.5.	POSTINSOLVENČNÍ VĚŘITELÉ	52
10.4.2.	KONTROLA ROZDĚLENÍ VĚŘITELŮ	52
10.4.3.	ROZHODOVÁNÍ VĚŘITELŮ PO SKUPINÁCH	53
10.4.4.	SCHVALOVÁNÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU SOUDEM	54
10.4.5.	ROZHODOVÁNÍ O PLÁNU, KTERÝ NEBYL SCHVÁLEN VŠEMI SKUPINAMI VĚŘITELŮ	55
10.4.5.1.	NESOUHLAS SKUPINY ZAJIŠTĚNÝCH VĚŘITELŮ	56
10.4.5.2.	NESOUHLAS SKUPINY NEZAJIŠTĚNÝCH VĚŘITELŮ	57
10.4.5.3.	NESOUHLAS SPOLEČNÍKA	57
11.	ZPŮSOBY REORGANIZACE	59
11.1.	ZMĚNA VÝŠE, SPLATNOSTI A POŘADÍ DLUHU	59
11.2.	ZVÝŠENÍ ZÁKLADNÍHO KAPITÁLU, RESP. KONVERZE DLUHU NA OBCHODNÍ PODÍLY	59
11.3.	PŘEVOD MAJETKU NA NOVOU SPOLEČNOST	60
11.4.	ZPENĚŽENÍ MAJETKOVÉ PODSTATY	60
12.	ÚČINKY PLÁNU A JEHO PLNĚNÍ	62
12.1.	NAHRAZENÍ DOSAVADNÍCH NÁROKŮ NA MAJETEK SPOLEČNOSTI NOVÝMI NÁROKY	62
12.2.	SPRÁVA SPOLEČNOSTI PO ÚČINNOSTI PLÁNU A PLNĚNÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU	63
12.3.	ZMĚNY REORGANIZAČNÍHO PLÁNU	64
13.	UKONČENÍ REORGANIZAČNÍHO ŘÍZENÍ	65
13.1.	SPLNĚNÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU	65
13.2.	PŘEMĚNA REORGANIZACE NA KONKURS	65
13.3.	ZRUŠENÍ ROZHODNUTÍ O SCHVÁLENÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU	66
14.	DYNAMIKA VÝVOJE PRÁVNÍ ÚPRAVY INSOLVENČNÍHO PRÁVA	68
15.	INSOLVENČNÍ ZÁKON PO ROCE ÚČINNOSTI	71
	ZÁVĚR	72
	SEZNAM LITERATURY	76
	ENGLISH SUMMARY	78
	KLÍČOVÁ SLOVA V ČESKÉM A ANGLICKÉM JAZYCE	80

Úvod

Insolvenční právo mne provází od prvních chvil, kdy jsem se začal seznamovat s právem jako takovým. Od prvních nesmělých krůčků na Vyšší škole právní v Liberci přes první praxi, kde jsem měl možnost sledovat konkursní řízení z pohledu správce konkursní podstaty, až po současnost, kdy naopak nahlížím na řízení z pohledu věřitele a občas i dlužníka. Přestože jsem si ho sám cíleně nevybral, samo si mne našlo a prozatím se mnou zůstalo. Zcela jistě to není handicap. Insolvenční řízení je v řadě případů poslední fází dlouhé a často neúspěšné snahy věřitele vymoci na dlužníkovi svou pohledávku. Věřitel, který prošel celým, nezřídka několikasupňovým civilním procesem, aby našel způsob, jak donutit dlužníka k placení, je ve finále vystaven testu pozornosti při sledování veřejných rejstříků. Musí zachytit počátek běhu propadných lhůt, aby svou pohledávku přihlásil znovu do dalšího řízení, na jehož konci ho čeká zpravidla tristní poměrné uspokojení. Na druhé straně je dlužník, který po mnoha neúspěšných pokusech o záchranu svého podniku, hodinách jednání s věřiteli, hodinách počítání a vymýšlení dalších obchodních strategií svůj pokus vzdal, splnil svou zákonnou povinnost a podal návrh na zahájení insolvenčního řízení, aby na jeho konci zanikl. Věřitel, kterému došla trpělivost s dlužníkem, který se placení vyhýbá, přestože dluží takřka každému v blízkém i vzdáleném okolí. Dlužník, který věří, že se mu prostřednictvím insolvenčního řízení podaří „očistit“ a bude mu umožněno pracovat dál a lépe. Zkrátka insolvenční právo nabízí kromě suchých čísel často také zajímavé příběhy věřitelů a dlužníků, jejichž svět se v kritické chvíli protíná, aby spolu našli způsob jejího řešení. Insolvenční právo je komplexním právním odvětvím, k jehož pochopení a správné aplikaci je kromě znalosti právních norem potřeba ovládat také základy ekonomie a nezřídka psychologie. Nadto je odvětvím mimořádně zajímavým i proto, že prochází dynamickým vývojem a neustále se zdokonaluje. Důkazem budiž insolvenční zákon, o jehož podstatné části pojednává tato práce.

Insolvenční zákon přináší do oblasti insolvenčního práva řadu novinek. Ať už jde o zcela nově koncipovaný systém jednotného řízení, v jehož rámci se rozhoduje, zda je dlužník v úpadku či nikoli, aby byl následně nalezen nejefektivnější způsob jeho řešení, či přímo o nové způsoby řešení úpadku, kterým jsou reorganizace a oddlužení. V podstatě všechny změny byly motivovány snahou o zlepšení situace dlužníka

i věřitelů, kteří se nějakým způsobem insolvenčního řízení účastní. Klíčovými faktory přitom byly zejména rychlost, efektivita a snaha vyrovnat rozdíl mezi využitím likvidační a sanační formy řešení úpadku.

Tato práce se snaží přiblížit formu sanační, kterou insolvenční zákon označuje jako reorganizaci, metodu, která nahrazuje nevyužívaný institut vyrovnání, a která si klade za cíl právě dlouhodobý nepoměr mezi užíváním likvidační a sanační formy vyrovnat a přispět tak možnosti zachování existence podniku dlužníka poté, co sanační řízení skončí.

Hned v úvodu práce je podrobně rozvinut institut úpadku, tedy stavu, který je naprosto klíčový pro samotné zahájení insolvenčního řízení. Na úpadek je nahlíženo z ekonomického i z právního hlediska, je pojednáno o tom, co k němu vede a jak je možné jej poznat. Následuje stručný exkurs do historie prvních teoretických úvah, prvních právních úprav a prvních způsobů, jakými byl úpadek řešen. Přes krátký pohled do úpravy římského práva se dostáváme k vývoji právní úpravy v českých zemích, a to od prvních pramenů, přes období první republiky a období poválečné až po zákon č. 328/1991 o konkursu a vyrovnání. Následuje přijetí zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, okolnosti jeho vzniku a upozornění na některé nové instituty, které zavádí.

Postupně se dostáváme k jádru práce, kterým je reorganizace jako způsob řešení úpadku. Vzhledem k tomu, že úprava reorganizace je v našem právním řádu zcela nová a nejsou s ní dosud významné praktické zkušenosti, je podstatná část práce věnována též popisu zahraničních právních úprav s úvahami o jejich praktickém využití. Prostor je přitom vyhrazen zejména úpravám, z nichž bylo čerpáno při přípravě insolvenčního zákona, ale stranou nezůstávají ani některé zajímavé úpravy, kterých využito nebylo. Tato část následně v textu slouží ke komparaci některých institutů, které jsou v našem právu zakotveny v doslovné či modifikované podobě i těch, které se v našem právu neobjevují. Nechybí ani insolvenční řízení s mezinárodním prvkem a jeho úprava evropským právem.

V kapitolách pojednávajících o zahájení řízení se kromě popisu náležitostí insolvenčních návrhů, zdůraznění rozdílů mezi věřitelským a dlužnickým návrhem

a rozhodování soudů o nich objevuje též úvaha nad možnostmi, výhodami a nevýhodami jednotného řízení. Následují způsoby řešení úpadku, volba reorganizace jako způsobu řešení úpadku, rozdělení reorganizace na dva základní druhy a rozhodnutí soudu o povolení tohoto způsobu.

Klíčovým pro každou reorganizaci je tzv. reorganizační plán. Velká část práce je proto věnována právě jemu, a to jak jeho obsahu, tak především poměrně složitému způsobu jeho schvalování věřitelskými orgány a soudem. Stranou nezůstává ani letný pohled na možné způsoby reorganizace, a to i přesto, že insolvenční zákon v podstatě umožňuje postupovat jakýmkoli myslitelným způsobem a zakotvuje v tomto ohledu pouze postup, jakým k výběru metody a jejího schválení dochází. V dalších částech diplomové práce je možné seznámit se s účinky reorganizačního plánu a s možnostmi jeho případných změn a následně s variantami ukončení reorganizačního řízení.

Práci zakončuje stručný přehled vývoje insolvenčního zákona, jeho podstatných novel, aktuálních problémů a nových otázek vyvolaných například světovou ekonomickou krizí a jejím dopadem na ekonomické subjekty.

Vzhledem k novosti úpravy insolvenčního práva neexistuje dosud příliš rozsáhlá knihovna odborné literatury. Práce proto mimo jiné čerpá z řady článků publikovaných v odborných časopisech. Využito též bylo informací publikovaných na odborných právních i ekonomických internetových portálech, portálu Ministerstva spravedlnosti či Evropské komise.

1. Úpadek

1.1. Ekonomické a právní pojetí úpadku

Právnícké osoby i osoby fyzické, ať již podnikající nebo nepodnikající, se mohou dostat do situace, kdy nejsou schopny plnit své závazky. Nejen insolvenční právo označuje takovýto stav úpadkem. Ekonomické subjekty zanikají, aby na jejich místo nastoupily nové, případně prochází „očistcem“ insolvenčního řízení, aby se oprostily od starých závazků a pokusily se znovu najít své místo na trhu. V průběhu existence společnosti může nastat situace, kdy hodnota aktiv klesá, výše závazků stoupá, případně oba jevy mohou probíhat souběžně. Důvody takové situace mohou být různé a mohou mít kořeny jak uvnitř společnosti, např. v nesprávnosti obchodního či finančního rozhodování, tak i vně společnosti, ať už jde o zvýšení cen vstupů, změnu poptávky po produktech společnosti či například nárůst konkurence. V okamžiku, kdy v důsledku poklesu aktiv a nárůstu závazků dojde k tomu, že výše závazků hodnotu aktiv přesáhne, hovoříme o předlužení, úpadku v ekonomickém slova smyslu.

Postoj společnosti k insolvenčnímu a úpadku jako takovému se v průběhu staletí vyvíjí. Od dob, kdy bylo nesplnění dluhů trestáno smrtí, přes prodej dlužníků do otroctví, až po dnešní stav, kdy insolvenční právo slouží mimo jiné k osvobození dlužníka od tíživých závazků.

Z právního hlediska je úpadkem stav, kdy hodnota majetku nepostačuje k úhradě závazků dlužníka. Pro zjištění, zda tento stav je či není, je využíván insolvenční test, tzv. test předlužení nebo v některých právních řádech tzv. rozvahový test (*balance sheet test*)¹ kterým je porovnání hodnoty dlužníkovy majetku oproti výši jeho závazků. Ocenění dlužnickových aktiv je nejen složité, ale navíc často není možné jejich výši stanovit přesně a nelze se vyhnout odhadům a spekulacím. Aby se těmto spekulacím zabránilo a zamezilo se tak případnému zahajování neodůvodněných insolvenčních řízení, využívají právní řády namísto či vedle rozvahového testu k definování úpadku ještě jeden test, tzv. test likvidity (*cash flow test*)². Účelem

---

¹ RICHTER, T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 125

² tamtéž

tohoto testu je zjištění, zda je dlužník schopen plnit své závazky tak, jak se stávají splatnými. To znamená, zda jeho likvidní aktiva postačují k úhradě splatných závazků.

Testy insolvence mohou zachytit vnější projevy tří typů krize ve společnosti, krize ekonomické, krize finanční, či výpadku likvidity. Ekonomická krize (*economic distress*) je stav, kdy čistá současná hodnota aktiv společnosti je záporná. Finanční krize (*financial distress*) nastává, pokud čistá současná hodnota očekávaných peněžních toků generovaných majetkem společnosti je pozitivní, ale velikost závazků dlužníka přesahuje současnou hodnotu těchto peněžních toků. Výpadkem likvidity (*liquidity constraints*) je pak situace, kdy společnost vykazuje příznaky úpadku i přesto, že čistá současná hodnota očekávaných peněžních toků generovaných jejím majetkem přesahuje výši závazků společnosti. K této ne zcela běžné situaci může dojít pouze v případě, kdy finanční systém selže ve své roli poskytovatele likvidity solventním dlužníkům. Společnost by tak mohla své zpravidla dočasné problémy vyřešit odložením splatnosti nebo získáním dalších likvidních prostředků, což ale v danou chvíli není možné.³ Správné určení typu krize ve společnosti má významný vliv na volbu způsobu řešení úpadku společnosti a v neposlední řadě i na rychlost a efektivitu insolvenčního řízení.

1.2. Důvody nutnosti právní regulace řešení úpadku

Platné právo stanoví pro řešení úpadku zvláštní procesní postup. Řešení dlužníkového úpadku zvláštním soudním řízením je nezbytné proto, že v krizové úpadkové situaci nelze porušení práv či neplnění povinností postihnout standardními procesními prostředky. Brání tomu okolnost, že při mnohosti dlužníkových závazků a nedostatku prostředků k jejich krytí by použitím obvyklých právních prostředků byli někteří věřitelé vůči ostatním zvýhodněni, ať již proto, že splatnost jejich pohledávek nastává dříve, nebo z jiných důvodů. Cílem řešení úpadku zvláštní právní úpravou proto je vyloučit preference věřitelů, pokud nejsou věcně odůvodněny jejich postavením nebo povahou jejich pohledávky. To vede k tomu, že výsledkem řízení je mnohostranné uspořádání, při němž lze vzít v úvahu i další aspekty, např. sociální.⁴

---

³ RICHTER, T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 126 - 127

⁴ Důvodová zpráva ze dne 21.9.2005 k návrhu insolvenčního zákona

2. Historie právní úpravy řešení úpadku

2.1. Římské právo

Právní úprava úpadku a způsobů jeho řešení má dlouhou historickou tradici. Prvopočátky můžeme zaznamenat už v římském právu, kde konkurs v podstatě splýval s majetkovou exekucí. Na návrh jednoho nebo několika věřitelů se na základě praetorova dekretu postupovalo formou prodeje dlužníkovy majetku. Věřitelé se dohodli na nejnižším procentu, které měl případný kupující zaplatit za jejich pohledávky. Vydražitelem majetku se pak stal ten, který věřitelům nabídl za jejich pohledávky procento nejvyšší. Do výše tohoto procenta pak mohli věřitelé své pohledávky uplatňovat, přičemž platila zásada, že každý měl nárok na stejný podíl a nikdo nemohl být zvýhodněn na úkor ostatních.⁵

Další úpravy byly zaznamenány za vlády byzantského císaře Justiniána, kdy dochází k rozlišení některých skupin věřitelů, resp. jejich pohledávek. Ke změně pohledu na problematiku platební neschopnosti dochází ve středověku v souvislosti s rozvojem měst, především v Itálii, kdy se rozvíjí idea poměrného uspokojení věřitelů z majetku dlužníka. Osoba, která odkoupila dlužníkův majetek, se stává univerzálním dlužníkovým sukcesorem, jako tomu bylo v římském právu, avšak k rozprodeji celého dlužníkovy majetku dochází pouze v případě insolvence.⁶ Z tohoto období se datují jedny z prvních děl, pojednávajících o konkursním řízení – *Tractatus de conturbatoribus sive decoctoribus* autora Benvenuta Strachy z roku 1576 nebo *Labyrinthus creditorum concurrentium ad litem per debitorem communem inter illos causatam* od Francesca Salgada de Somozy z roku 1663.

2.2. Vývoj v českých zemích

Vývoj v českých zemích lze mapovat od konce 30. let sedmnáctého století, kdy se projevují ve společnosti dvě podstatné události. První z nich je cenová revoluce na konci 16. století, která vyvolala zadlužování především mimopražské šlechty

---

⁵ KOŠTÁL, P., *Konkursní prvopočátky*, Konkursní noviny, 4/2001, cooper press

⁶ SCHELLEOVÁ I., *Konkurz a vyrovnání*, 2. doplněné vydání, Praha, EUROLEX BOHEMIA, 2004, str. 65

a nastolila otázku vyrovnání zadlužené šlechty se svými věřiteli. Druhým impulsem pak byla tzv. měnová kaláda z roku 1623, což byl finanční bankrot v českých zemích, vyhlášený patentem dne 28.12.1623, kterým byla snížena hodnota obíhajících mincí na pouhých 12,5% jejich nominální hodnoty. Následně docházelo k legislativní úpravě a vývoji soudní praxe a následně k vyvrcholení specifického vývoje této oblasti práva vydáním Josefínského konkursního řádu v roce 1781. Ten představoval komplexní úpravu. Řízení bylo zahajováno z podnětu dlužníka, případně žalobou věřitele či věřitelů k soudu, přičemž věřitel musel prokázat existenci splatné pohledávky. Dlužník se mohl konkursu vyhnout pouze uhrazením pohledávky nebo slibem, že pohledávky v blízké době uhradí. V opačném případě měl povinnost sestavit seznam majetku a závazků. K tomuto seznamu se věřitelé přihlašovali formou žaloby. Řád zakotvil rovněž existenci tříčlenného věřitelského výboru a rozdělení věřitelů do dvou skupin. Zásadním problémem byla zdlouhavost a nákladnost řízení, neboť konkurs končil až uspokojením všech věřitelů.

Vývoj si vynutil vznik nového konkursního řádu v roce 1869, který vycházel z Pruského konkursního řádu z roku 1855 a obsahoval nové myšlenky, jako například princip universality, dle něhož předmětem řízení se stává veškeré aktivní i pasivní jmění dlužníka. Samotné konkursní řízení bylo postaveno na základě stejného nakládání s věřiteli a skládalo se ze dvou částí, a to řízení zahajovacího, jehož předmětem bylo zjistit, zda jsou dány podmínky konkursního řízení, a řízení konkursního. Významná byla funkce správce konkursní podstaty, neboť dlužníkovi byl majetek odňat a svěřen tomuto správci. Dlužníkovi byla zároveň stanovena povinnost informační a ediční. Tento konkursní řád byl novelizován císařským nařízením č. 337/1914 ř.z.

2.3. Období do roku 1989

Právní úprava konkursního řízení za první republiky vycházela z rakouského konkursního řádu z roku 1914 a uherského konkursního řádu z roku 1881, které byly společně s vyrovnávacími řády recepčním zákonem č. 11/1918 Sb. převzaty Československou republikou jako součást jejího právního řádu. Nový konkursní řád pak byl po dlouhé diskusi přijat senátem Národního shromáždění 27.3.1931 a dne 1.5.1931 byl vyhlášen zákonem č. 64/1931 Sb. Díky tomuto zákonu došlo k unifikaci

konkursního práva na celém území republiky. Tento zákon se stal později inspiračním zdrojem při přípravě zákona č. 328/1991 Sb., nicméně k výraznému zlomu v právní úpravě konkursního práva došlo nejprve v roce 1948, kdy dochází nejen k celospolečenským změnám, ale také k likvidaci soukromých vlastnických vztahů a nastolení celospolečenského vlastnictví. Veškeré vlastnictví přechází na lid a konkursní řízení jako institut přestává mít opodstatnění a zaniká. Právně byla nová situace zakotvena roku 1950 v Občanském soudním řádu č. 142/1950 Sb., kde byla v paragrafech 570-605 vymezena takzvaná exekuční likvidace, spočívající v prodeji veškerého majetku dlužníka.

2.4. Novodobý vývoj

Období po roce 1989 umožnilo návrat ke konkursnímu právu. To vedlo k přijetí zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání. Jak už bylo řečeno, tento zákon, který byl součástí našeho právního řádu od 1.1.1992, navazoval na dlouhou tradici institucionalizovaného řešení úpadku, která byla přerušena spolu s rozvojem direktivního plánovaného hospodářství po roce 1948. Inspiračním zdrojem tohoto zákona byla úprava úpadkového práva obsažená v zákoně č. 64/1931 Sb. Ten byl sice na svou dobu moderním právním předpisem, nicméně za uplynulá desetiletí, po která český právní řád dlužníkův úpadek neřešil, došlo v hospodářské oblasti k výrazným změnám. Úpadkové právo bylo nuceno vypořádat se s posunem od řešení úpadků malých dlužníků s omezeným počtem věřitelů k úpadkům velkých společností s vysokým počtem zaměstnanců i věřitelů.

Na tyto moderní trendy úpadkového práva zákon č. 328/1991 Sb. nereagoval a s ohledem na společenské, ekonomické a právní změny v době jeho přípravy ani reagovat nemohl. Podstatným nedostatkem byla rovněž praktická nemožnost využít zahraničních poznatků. Spolu s rostoucím počtem úpadkových řízení vzrůstalo rovněž množství výkladových problémů plynoucích z nedokonalosti zákona č. 328/1991 Sb.

Problematika konkurzu a vyrovnání se postupně stala předmětem úpravy mnoha zákonů. Problémy a postupy, které zákon o konkurzu a vyrovnání neupravoval, byly

řešeny změnami jiných norem. Tento problém vedl k rozměňování norem úpadkového práva a výrazně přispěl k jeho nepřehlednosti.

Přes mnoho novel se nepodařilo nedostatky zákona č. 328/1991 Sb. odstranit.

3. Příprava zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

3.1. Nahrazení zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání

Od 1. ledna 2008 je účinný zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jako „insolvenční zákon“). Zcela nový právní předpis obsahuje komplexní řešení úpadku jak fyzických tak právnických osob. Zatímco zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání obsahoval právní úpravu dvou samostatných, na sobě nezávislých řízení (konkurz a vyrovnání), které se zahajovaly odlišnými typy návrhů, insolvenční zákon upravuje jednotné insolvenční řízení, které se zahajuje insolvenčním návrhem, pro jehož sestavení jsou stanovena jednotná pravidla, bez ohledu na to, kterým ze zákonem předvídaných způsobů bude zjištěný úpadek dlužníka následně řešen.

Je zřejmé, že změny insolvenčního práva již nebylo možné řešit pouhými novelami zákona o konkurzu a vyrovnání. Příprava nového zákona byla velice dlouhá a náročná. Rozbor obtíží spojených s přípravou tohoto zákona, zákonů souvisejících i institucí a technických prostředků, které bylo třeba k řádné funkčnosti zákona vytvořit však nejsou úlohou této práce. Co je ale nutné zdůraznit, je skutečnost, že nový zákon přináší zcela nové způsoby řešení úpadku, kterými jsou reorganizace a oddlužení.

Za jeden ze zásadních problémů bývalého zákona totiž kromě již uvedeného zcela jistě můžeme zařadit naprosto převažující způsob řešení úpadku likvidační formou konkurzu před využitím možnosti vyrovnání, které mělo dle teorie plnit úlohu sanační a umožnit dohodu dlužníka s věřiteli o způsobu a výši splacení závazků dlužníka a následnou kontinuitu jeho aktivit. Empirických dat je v oblasti konkursů nedostatek a narozdíl od jiných zemí je možné čerpat pouze se souhrnných údajů. Pro účely porovnání počtu konkursů a vyrovnání jsou však údaje Ministerstva spravedlnosti naprosto postačující. Zatímco v roce 1993 byl prohlášen pouze jeden konkurz a v roce 1994 celkem 66, po odstranění zákonných překážek v roce 1994 počet návrhů stoupal až do roku 1998, kdy se s drobnými výkyvy směrem dolů ustálil pod hranicí pěti tisíc případů ročně, s tím, že prohlášených konkursů eviduje Ministerstvo spravedlnosti

v rozsahu mezi jedním a dvěma tisíci ročně. Počet projednávaných vyrovnání je výrazně nižší a vyskytuje se pouze v jednotkách či nejvýše v desítkách případů ročně.⁷ Počet vyrovnání se přitom výrazněji nezměnil ani po změně úpravy provedené k 1.5.2000 zákonem č. 105/2000 Sb. Tato novela se pokusila zmírnit nevýhody vyrovnání tím, že požadavek, aby věřitelům s nepřednostními pohledávkami bylo ve vyrovnání nabídnuto alespoň 45 % jejich pohledávek s příslušenstvím, redukovala na 30 % jejich pohledávek s příslušenstvím. Bohužel, jak je i z uvedených údajů zřejmé, vyrovnání jakožto sanační metoda řešení úpadku se v praxi příliš neosvědčilo. Četnost jeho využití naznačuje, že se nejedná o koncept, který by fungoval tak, jak zákonodárce předpokládal a který by si zasloužil zachování v nové právní úpravě.

3.2. Nové způsoby řešení úpadku

Nepřehlednost zákona o konkursu a vyrovnání, praktické nedostatky sanační metody vyrovnání, ale i další důvody, zejména zdlouhavost a nízká výtěžnost konkursů, vyvolala potřebu zcela nové koncepce řešení úpadku. Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, proto nabízí zcela novou úpravu úpadkového práva. Jejím cílem je mimo jiné oslabit dosavadní převažující likvidační formu řešení úpadku a nabídnout řešení nová, rychlejší, pružnější a nejen pro věřitele, ale i pro dlužníky efektivnější. Vedle klasického řešení úpadku formou konkursu, které zůstává i v novém zákoně zachováno, se objevují dvě formy nové, které mají povahu sanační. Těmito formami jsou oddlužení a reorganizace.

Oddlužení představuje způsob řešení úpadku pro nepodnikatele. Reorganizace pak představuje způsob řešení úpadku podnikatelů.

Zařazení reorganizace mezi způsoby řešení úpadku má zásadní význam a patří mezi hlavní změny, které nový zákon zavádí. Jde o institut, který je v našem právním řádu zcela nový. Reorganizace rozšiřuje způsoby řešení úpadku či hrozícího úpadku dlužníka a stanoví právní základ, na němž se dlužníkovi otevírá prostor pro jednání

---

⁷ Statistika Ministerstva spravedlnosti <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=399&d=35026> - tabulka č. 58 [1.4.2009] a současně Ekonomický portál euroekonom.cz. *Analýza konkursu a vyrovnání v České republice za období 1993-2006.* on-line. <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jb-konkurzy> [1.4.2009]

s věřiteli, nalezení způsobu vypořádání veškerých závazků a zachování provozu podniku dlužníka.

3.3. Hlavní zásady insolvenčního zákona

Zákonodárce nově přímo do textu zákona zapracoval zásady, jimiž je insolvenční řízení ovládáno. Základní zásadou insolvenčního řízení je zásada, podle které insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků včetně dlužníka nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů. Tato zásada představuje významné interpretační vodítko při výkladu ostatních ustanovení zákona a v podstatě též vyjadřuje zvláštní povahu úpravy insolvenčního práva ve vztahu k jiným předpisům. Ač se zákon snaží o komplexní pojetí problematiky insolvence, vždy bude nutné řešit určitou část problematiky zvláštními zákony, např. předpisy z oblasti daňové, trestní, obchodní, živnostenské, apod. Vždy však platí, že tyto zákony musí respektovat zásady, na nichž stojí úprava úpadkového práva a v případě rozporu mezi insolvenčním zákonem a některým jiným zákonem je třeba dát při aplikaci přednost insolvenčnímu zákonu.

Dalším interpretačním pravidlem je v § 5 písm. b) insolvenčního zákona výslovně definovaná zásada rovných možností věřitelů (*par conditio creditorum*). Tuto zásadu je však možno uplatňovat pouze v rámci poměrného uspokojování a v mezích dané skupiny věřitelů. S touto zásadou také úzce souvisí další, dle které určitá skupina věřitelů může být v důsledku práv nabytých v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení zákonným způsobem zvýhodněna před věřiteli jinými. Typicky se bude jednat o skupinu zajištěných věřitelů.

Zásada uvedená v pod písm. d) zmíněného paragrafu pak zakazuje věřitelům chování, které by mohlo ohrozit společný zájem věřitelů a naplnění cíle a účelu insolvenčního řízení. Porušení takového zákazu by v konečném důsledku znamenalo i porušení ostatních principů insolvenčního řízení.⁸

---

⁸ Důvodová zpráva ze dne 21.9.2005 k návrhu insolvenčního zákona

V návaznosti na uvedené zásady tak celou právní úpravou prostupuje poměrně silné postavení věřitelů. Je to totiž právě věřitel, který má největší zájem na tom, aby jeho pohledávka byla co nejrychleji a zároveň v co největším rozsahu uspokojena. Proto by měl mít právě věřitel primárně právo rozhodovat o postupu realizace své pohledávky vůči dlužníkovi formou insolvenčního řízení, ovlivňovat způsob zpeněžení majetku podstaty, kontrolovat úkony správce atd. Větší oprávnění věřitelů zároveň ovšem znamenají i jejich větší odpovědnost. Věřitel tak předně odpovídá za správnost a důvodnost podávaného insolvenčního návrhu jako i za výši přihlašované pohledávky. Naopak z důvodu zabránění průtahům řízení již jednotlivým věřitelům není dána možnost popírat pohledávky ostatních věřitelů.⁹

3.4. Úpadek dle insolvenčního zákona

Úpadkem mohou být dvě zákonem předpokládané situace. Zaprvé případ, kdy dlužník má více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po splatnosti a tyto závazky není schopen plnit. V takovém případě hovoříme o tzv. **platební neschopnosti**. Neschopnost dlužníka plnit své závazky má objektivní povahu, přičemž břemeno důkazní a břemeno tvrzení, ohledně schopnosti uvedené závazky splnit, se v tomto případě přenáší na dlužníka.

Zákon uvedené podmínky výslovně uvádí v ustanovení § 3 odst. 1. Činí tak proto, aby aplikaci ustanovení o platební neschopnosti nedošlo k záměně či opomenutí některého z uvedených znaků, které musí být splněny současně. Mnohost věřitelů zůstala zachována z původní definice uvedené v zákoně o konkursu a vyrovnání. Lhůta 30 dnů je však koncipována nově a nahrazuje původní „po delší dobu“. Důvodem zakotvení této konkrétní a poměrně krátké lhůty je snaha, aby k řešení krizových situací dlužníka docházelo co nejdříve a aby bylo zcela jednoznačně stanoveno, kdy vzniká povinnost podat insolvenční návrh, což v konečném důsledku posiluje právní jistotu v závazkových vztazích věřitelů i dlužníků. Nežádoucím důsledkům striktně stanovené lhůty má zabránit třetí podmínka, kterou je neschopnost dlužníka závazky, které jsou déle než 30 dnů po splatnosti, splácet.

---

⁹ BusinessInfo.cz. on-line. *Závěrečné shrnutí k právní problematice nového insolvenčního zákona.* <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/obchodni-pravo/problematika-noveho-insolvencniho-zakona/1000456/48303/> [cit. 21.4.2009]

Druhým případem úpadku je tzv. **předlužení**. Jde o situaci, kdy dlužník má více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Změnou oproti úpravě zákona o konkursu a vyrovnání je, že nově se přihlíží k souhrnu všech závazků dlužníka, zatímco dříve byly předmětem zkoumání pouze závazky splatné. Stav předlužení se posuzuje, resp. při stanovení hodnoty majetku se přihlíží i k majetku, o kterém lze důvodně předpokládat, že jej dlužník v případě pokračování své činnosti získá. Předlužena může být pouze osoba právnická nebo osoba fyzická – podnikatel.

3.5. Hrozící úpadek

Nově zákon zavádí institut tzv. hrozícího úpadku. O hrozící úpadek jde tehdy, lze-li s přihlédnutím ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých závazků. Ustanovení o hrozícím úpadku je inspirováno německou právní úpravou¹⁰, podle které dlužníku hrozí platební neschopnost, pokud „dlužník pravděpodobně nebude schopen splnit své existující platební závazky k okamžiku jejich splatnosti“¹¹. Obě úpravy se od sebe nicméně odlišují. Zatímco česká předpokládá budoucí neschopnost plnit podstatnou část dlužníkových peněžitých závazků, německá požaduje neschopnost platit závazky existující.

Institut hrozícího úpadku má velký význam právě při postupu cestou reorganizace, neboť je to právě řízení o reorganizaci, kdy velice důležité, aby řízení bylo zahájeno včas.

Posouzení „hrozící platební neschopnosti“ však bude velice náročné, neboť zákon nestanoví přesná vodítka, jakým způsobem budoucí neschopnost dlužníka plnit své závazky identifikovat. Je zřejmé, že taková situace s sebou nese rovněž riziko zneužití tohoto institutu a potažmo celého insolvenčního řízení k jiným cílům, než k nimž má sloužit. Toto riziko je také významnější právě v případech reorganizace, neboť zatímco v případě konkursu dochází k rozprodeji majetku společnosti dlužníka a následně k výmazu společnosti z obchodního rejstříku, v případě úspěšné

---

¹⁰ Insolvenzordnung ze dne 5.10.1994 ve znění pozdějších předpisů

¹¹ RICHTER, T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 202

reorganizace může činnost ozdraveného a starých závazků zbaveného subjektu pokračovat dále. Uvedenému problému se snaží čelit ustanovení § 317 odst. 2 insolvenčního zákona, dle kterého návrh na povolení reorganizace může podat pouze ten, kdo je v dobré víře, že jsou nebo budou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu.¹² Ustanovení o odpovědnosti dlužníka za škodu způsobenou věřitelům v souvislosti s podáním neodůvodněného reorganizačního návrhu však chybí.

---

¹² § 317 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona

4. Úvodní exkurs do zákonné úpravy reorganizace

4.1. Pojem reorganizace

Zákon reorganizací ve svém § 316 rozumí postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku, zajištěné opatření k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů. Jedná se tedy o příležitost dlužníka provést v součinnosti se svými věřiteli takové změny ve své kapitálové a majetkové struktuře, po kterých dojde k uspokojení věřitelů a k zachování existence podniku jako ekonomického subjektu.

Na první pohled se zdá, že tuto možnost nabízela již dříve forma vyrovnání, nicméně reorganizaci lze zahájit mnohem dříve, nežli by dlužník splňoval podmínky pro vyrovnání. Další možnost, která umožňovala zachování podniku a jeho záchranu, nabízela prodej podniku jako celku. Tato možnost zůstává i nadále alternativou vůči reorganizaci. Pro úspěšné použití reorganizace je důležité správné zhodnocení, zda se jedná o podnik, který je odsouzen k zániku či zda se jedná o takový podnik, který má pouze dočasné finanční těžkosti. Odpověď na tuto otázku je klíčová pro samotné použití reorganizace i pro schopnost podniku reorganizaci úspěšně dokončit.

Jak již bylo uvedeno, reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem. Insolvenční zákon dále neumožňuje reorganizaci dlužníků zrušených s likvidací, obchodníků s cennými papíry nebo osob oprávněných k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu. Úpadek finančních institucí je řešen samostatnými ustanoveními.

4.2. Přípustnost reorganizace

Zákon připouští reorganizaci při splnění jedné ze dvou podmínek. Za prvé v případě, kdy celkový obrat dlužníka za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu nebyl nižší než 100.000.000,- Kč. Za druhé v případě, kdy dlužník zaměstnává více než 100 zaměstnanců v hlavním pracovním poměru. V případě, že dlužník těchto parametrů nedosahuje, je pro něj reorganizace přípustná v případě, kdy předloží soudu

reorganizační plán schválený alespoň 50% hlasů zajištěných a 50% hlasů nezajištěných věřitelů nebo 90% všech věřitelů počítaných podle výše jejich pohledávek. Velikost dlužníka je jedním z předpokladů reorganizace z toho důvodu, že existuje obava, že reorganizace bude spojena s vysokými vstupními a transakčními náklady, které malý podnik s malou finanční silou nebude schopen nést.

5. Zahraniční prameny a inspirační zdroje úpravy reorganizace

Insolvenční zákon čerpá z řady zahraničních zdrojů, především americké, německé a rakouské. Již při letmém pohledu je zjevné, že všechny tyto úpravy, ač mají řadu společného, obsahují řadu odchylek, kterými se snaží přizpůsobit obecné postupy specifickým podmínkám konkrétních států. Základem je americká úprava, obsažená v kapitole 11 amerického Bankruptcy Code, která má s reorganizačním řízením nejdelší zkušenosti a za dlouhou dobu své existence prošla vývojem reagujícím na různé makro i mikroekonomické situace.

5.1. USA – Kapitola 11 U.S. BC

Kapitola 11 amerického Bankruptcy Code z roku 1978 (U.S. BC) byla významným inspiračním zdrojem při přípravě zákonné úpravy reorganizace. Přesto se tato úprava od té americké v řadě případů výrazně liší.

Tradiční americké reorganizační řízení předpokládá uspořádání poměrů dlužníka takovým způsobem, že jsou redukovány závazky nebo dochází ke změně kapitálové struktury, ale společnost dále zůstává jako životaschopný subjekt, přičemž se vyznačuje tím, že plnou kontrolu nad ním má management dlužníka, který řízení zahajuje a má relativně dlouhou přednostní lhůtu k tomu, aby věřitelům navrhnul reorganizační plán, jehož obsahem je dohoda o rekapitalizaci či jiných opatřeních, týkajících se dlužnickovy bilance.¹³

Inspiračním zdrojem byla americká právní úprava zejména v otázce zjišťování hodnoty dlužnickova majetku, kdy se stejně jako v USA v rámci reorganizační procedury provádí ocenění "likvidačního zůstatku". Převzaté bylo rovněž pravidlo, že reorganizaci je možno povolit za předpokladu, že každá věřitelská skupina dostane plnění lepší, než by dostala v případě konkursu.

Zahájením řízení je dle americké úpravy dlužník chráněn před individuálním vymáháním pohledávek, realizací zajištění a ukončením nesplněných smluv, a to

---

¹³ RICHTER, T., *Reorganizace podle nového insolvenčního zákona*, Noviny pro konkurs a vyrovnání, 5/2006, SVO

zpravidla bez dohledu správce. Management dlužníka je tak motivován k tomu, aby insolvenční řízení zahájil včas a bez obav, že přijde zahájením insolvenčního řízení o zaměstnání. Nevýhodu je naopak možné spatřovat v tom, že úprava umožňuje zahájit a poměrně dlouhou dobu vést reorganizační řízení i u dlužníků, u nichž takové řízení nemá žádný smysl a jejichž činnost a existence by měly být co nejdříve ukončeny cestou provedení konkursu.

Kontrolu nad legitimitou použití reorganizace provádí dle americké úpravy soud, který je oprávněn ustanovit dlužníku správce. Podstatným je pak zejména § 1112 U.S. BC, který umožňuje soudu, je-li to podle jeho názoru v nejlepším zájmu věřitelů, reorganizační řízení zastavit nebo konvertovat na likvidační řízení podle kapitoly 7 U.S. BC, tj. ekvivalent našeho řízení konkursního.

5.2. Německo – Insolvenzordnung

Německá úprava¹⁴ byla pro rekodifikaci našeho úpadkového práva velice významná. Sama čerpá z úpravy americké, která má s úpravou reorganizace dlouholetou prověřenou zkušenost. Na druhou stranu německé právo je českému bližší, takže německou úpravu, která transponovala do kontinentálního práva americkou úpravu, bylo možné snáze adaptovat na české podmínky.

Německý insolvenční zákon, jež je účinný od 1.1.1999, především zavedl jednotné vedení insolvenčního řízení, které je v souladu s požadavky trhu, a které staví na stejnou úroveň likvidaci a sanaci dlužníka. Insolvenční řízení může být rychleji a jednodušeji zahájeno, než tomu bylo v německé úpravě dříve¹⁵. Insolvenčního řízení se zahajuje na návrh, který může podat jak dlužník, tak věřitel. Důvodem k zahájení insolvenčního řízení je platební neschopnost a/nebo předlužení. Platební neschopnost je dána, pokud není úpadce schopen plnit splatné platební povinnosti (§ 17 odst. 2 InsO). Předlužení vzniká, pokud majetek úpadce již nekryje stávající závazky (srov. § 18 odst. 2 InsO). Při oceňování majetku úpadce je třeba brát za základ pokračování podniku, pokud se podle okolností jeví jako spíše možné. K návrhu na zahájení řízení úpadce postačuje i hrozící platební neschopnost (§ 18 odst. 1 InsO).

---

¹⁴ Insolvenzordnung (InsO) – říjen 1994

¹⁵ GOTTWALD, P., *Insolvenzrecht*, SS 2008, Skript zur Vorlesung, str. 6

Hlavní osobou insolvenčního řízení je insolvenční správce, který se zahájením řízení získává oprávnění ke správě a disponování s majetkem úpadce.

O cestě, kterou se bude ubírat řízení, rozhoduje shromáždění věřitelů. To rozhoduje, jestli bude činnost podniku dlužníka zastavena, nebo bude předběžně pokračovat. Může pověřit správce vypracováním insolvenčního plánu a zadat mu cíl tohoto plánu (§ 218 odst. 2 InsO). Insolvenční plán může předložit i dlužník nebo insolvenční správce (§ 218 odst. 1 InsO). V insolvenčním plánu je možné navrhnout i opatření, která se liší od pravidel daných zákonem, zejména pro zachování podniku dlužníka. Jestliže není předložen žádný insolvenční plán, insolvenční správce využije majetek, který patří do podstaty tak, že jej zpeněží a tyto peníze pak rozdělí věřitelům. O konkrétním způsobu rozhoduje insolvenční správce s cílem dosažení co nejvyššího výtěžku. V úvahu připadá prodej podniku dlužníka nebo jeho jednotlivých závodů jako celků nebo likvidací podniku a samostatným prodejem jednotlivých předmětů, které náleží k majetku.¹⁶

5.3. Rakousko - Unternehmens-reorganisationsgesetz

Rakouská právní úprava není kodifikovaná a obsahuje řadu předpisů, které se insolvenčním právem zabývají. Činí především rozdíl mezi řízením konkursním, jehož úprava je obsažena v konkursním řádu¹⁷ a řízením vyrovnacím obsaženém v soudním řádu o vyrovnání¹⁸.

Podmínkou pro vyhlášení konkurzu je platební neschopnost dlužníka, za kterou se považuje zejména stav, kdy dlužník přestane plnit své platby. Konkurz se zahajuje u obchodních společností, u kterých není osobně ručícím společníkem fyzická osoba, u majetku právnických osob a u pozůstalostí k němu dochází také v případě předluženosti. Jestliže existují předpoklady pro vyhlášení konkurzu nebo hrozí insolvence, může dlužník zažádat, aby namísto konkurzu bylo zahájeno řízení o vyrovnání. Jestliže v konkursním řízení je cílem především rovnoměrné poměrné uspokojení všech věřitelů, v řízení vyrovnacím je to naopak snaha o zabránění

---

¹⁶ viz také Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci. *Úpadek – Německo*.
http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_ger_cs.htm [22.4.2009]

¹⁷ Konkursverfahren – leden 1997

¹⁸ Ausschlechtsverfahren – leden 2006

ukončení činnosti podniku a poskytnutí možnosti nápravy dlužníka a ekonomického ozdravení. Za tím účelem nabízí rakouské právo institut nuceného vyrovnání, které se uplatňuje v rámci konkursního řízení a které vede k prominutí dluhu v případě, kdy úpadek zaplatí do dvou let alespoň 20% svých dluhů. Zvláštní pravidla potom platí pro konkurs fyzických osob, kde se obecně uplatňuje možnost prominutí zbývajících dluhů, jako sociální požadavek volající po pomoci lidem v bezvýchodné ekonomické situaci. Takové řízení se označuje jako řízení o úpravě dluhů.¹⁹

Od roku 1997 je pak v Rakousku účinný reorganizační zákon²⁰ obsahující zvláštní úpravu reorganizačního řízení. Příprava tohoto zákona byla, stejně jako prakticky ve všech ostatních zemích, vedena zejména snahou o vytvoření podmínek, které by měly motivovat dlužníky k řešení své tíživé finanční situace a odstranění liknavosti v případě hospodářské krize tím, že budou připraveny právní prostředky, které mají umožnit zachování podniku. I v Rakousku je totiž problémem, že podniky řeší své problémy pozdě a právní prostředky využívají jen minimálně. V důsledku toho přibližně jedna třetina návrhů na zahájení konkursního řízení končila zamítnutím pro nedostatek majetku a naprostá většina pak s výtěžkem nepřesahujícím 10 %.

Reorganizační zákon je určen pro tzv. velké podniky, které ještě nejsou insolventní, ale již se nacházejí ve finanční krizi. Takovým podnikům má být umožněno, aby získaly nový kapitál, ať už vlastní nebo cizí. V důsledku toho jsou investoři, kteří kapitál v rámci reorganizačního řízení poskytnou, oproti ostatním věřitelům zvýhodněni. Zhoršení hospodářské situace podniku má zabránit skutečnost, že zahájení reorganizačního řízení se nezveřejňuje a smluvní dohoda právního odstoupení od smlouvy nebo splatnosti dluhu v případě zahájení reorganizačního řízení je ze zákona neúčinná. Naproti tomu reorganizační řízení neobsahuje ani moratorium ani ochranu před případnou exekucí nebo zahájením konkursního řízení a také nepřerušuje již zahájená sporná řízení.

Reorganizační řízení může být zahájeno jen na návrh dlužníka s tím, že do 60 dnů od zahájení musí dlužník předložit reorganizační plán, který musí obsahovat mimo jiné

---

¹⁹ viz také Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci. *Úpadek – Rakousko*. http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_au_cs.htm [22.4.2009]

²⁰ Unternehmens-reorganisationsgesetz (URG) – říjen 1997

údaje o příčinách potřeby reorganizace, seznam opatření, která budou ke zlepšení majetkové, finanční a výnosové situace dlužníka provedena, následky reorganizačních opatření, potřebu případného úvěru, následky pro zaměstnance a časový horizont k provedení reorganizačního plánu. Při zahájení řízení soud ustaví kontrolora, který na průběh reorganizace dohlíží a zpracovává posudek o účelnosti reorganizačního plánu.

Zkušenosti s uvedeným zákonem jsou bohužel tristní. Za prvních 7 let účinnosti zákona byly i přes rozsáhlou propagaci zákona ze strany státních orgánů podány pouze dva návrhy na zahájení reorganizačního řízení. Důvody nejsou zcela zřejmé, nicméně jedním z nich bude pravděpodobně skutečnost, že zahájení reorganizačního řízení se i přes jeho nezveřejnění nedá utajit. S tím je pak spojena ztráta důvěry obchodních partnerů dlužníka a s tím spojené zhoršení pozice na trhu. Důvodem může být též „neatraktivnost“ reorganizace v porovnání s jinými způsoby, nákladnost vypracování reorganizačního plánu nebo též optimismus podnikatelů a neochota obrátit se na soud dříve, než je to bezpodmínečně nutné.²¹

5.4. Slovensko – zákon o konkurze a reštrukturalizácii

Opomenout není možné ani slovenskou právní úpravu, ve které lze nalézt zákon o konkurze a reštrukturalizácii s účinností již od 1.7.2005, resp. 1.1.2006. Také zde byla jednou z hlavních motivací rekodifikace snaha o urychlení konkursních řízení a především preference „reštrukturalizace“ jako způsobu řešení úpadku podniku.

Český a slovenský zákon jsou si poměrně blízké, nicméně některé odlišnosti se přeci jen objevují. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii stejně jako insolvenční zákon kombinuje kontrolu věřitelů s kontrolou ze strany správce. V případě úpadku nebo hrozícího úpadku se dlužník obrací na správce s tím, aby zpracoval posudek, jehož obsahem bude zjištění, zda jsou splněny podmínky reštrukturalizace. Výsledkem je pak buď doporučení, nebo naopak nedoporučení zahájení reštrukturalizačního procesu. Věřitelé mohou způsob řešení úpadku dlužníka ovlivnit mimo jiné tak, že rozhodnutím věřitelského výboru, který se skládá dílem ze zástupců zajištěných

---

²¹ z příspěvku Dr. Ivy Hirt-Tlapak na veřejném slyšení k rekodifikaci úpadkového práva, které se konalo v Senátu ČR dne 24.6.2003 in: *Pozdní snaha o řešení problémů*, Konkursní noviny, 17/2003, cooper press

a dílem nezajištěných věřitelů, mohou proces zahájené reorganizace zastavit. Návrh na povolení reorganizace může podat jak dlužník, tak věřitel. Opačný je však postup schvalování reorganizačního plánu. Zatímco český předpis je založen na předběžném schválení, kdy nejprve rozhodují věřitelé a na základě jejich souhlasného vyjádření soud reorganizaci povolí a plán schválí, slovenští věřitelé o reorganizačním plánu rozhodují do 90 dnů poté, co soud reorganizaci povolí na základě posudku správce. Bez doporučení správce soud nesmí reorganizaci povolit.²² V průběhu restrukturalizace pak správce a soud podobně jako v případě české úpravy figurují především jako orgány dohledu.²³

Urychlení řízení se zákon snaží dosáhnout mimo jiné také využitím zakotvení pevných lhůt k provedení jednotlivých úkonů, které lze jen stěží prodloužit. Jejich nedodržením se navíc subjekty vystavují nebezpečí případné sankce.²⁴

5.5. Francouzská právní úprava

Francouzská úprava je v porovnání s již uvedenými zcela odlišná. Předně neuvádí definici platební nezpůsobilosti jako situace, kdy dluhy převyšují majetek dlužníka. Naproti tomu při zastavení plateb využívá užší pojem neschopnosti dlužníka čelit vymahatelnému dluhu svým disponibilním majetkem. Vlastní řízení je přitom poměrně diverzifikované, přičemž zákonná úprava pamatuje i na prevenci, když upravuje řízení, které platební neschopnosti předchází. Jedná se o tzv. „varovné řízení“, při kterém tzv. revizor účtů může v případě pochybností o plynulosti hospodaření žádat správní radu o vydání prohlášení a o této žádosti informuje předsedu obchodního soudu. Usnesení se předává závodnímu výboru. Pokud obtíže přetrvávají, sestaví revizor účtů zprávu, která se předloží blízké valné hromadě. Pokud není rozhodnutím valné hromady plynulost hospodaření zajištěna ani nadále, informuje revizor účtů předsedu obchodního soudu znovu. Druhou možností je cesta formou zmocnění ad hoc, kdy na základě žádosti kteréhokoliv účastníka jmenuje předseda soudu zástupce ad hoc, stanoví předmět jeho úkolu a dobu trvání tohoto úkolu, kterou může stanovit i neomezeně.

---

²² RICHTER, T., *Reorganizace podle nového insolvenčního zákona*, Noviny pro konkurs a vyrovnání, 5/2006, SVO

²³ Zákon č. 7/2005, Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii ve znění pozdějších předpisů

²⁴ DEUTSCH, E., *Jak u našich sousedů?*, Konkursní noviny, 6/2006, cooper press

Další možností je neoficiální reorganizační a restrukturalizační řízení, označované jako tzv. smírné vypořádání, o které může podnik požádat v případě, kdy zažívá potíže nebo kdy nemůže krýt potřeby financováním, které je uzpůsobeno jeho možnostem a není ve stavu zastavení plateb. Předseda soudu v takovém případě označí smírčího soudce, jehož úkol, který nemůže překročit čtyři měsíce, spočívá v podpoření provozu podniku a ve snaze o nalezení dohody s dlužníky. Po dobu trvání úkolu smírčího soudce může předseda soudu zastavit individuální možnost individuálních žalob. Bez oprávnění předsedy soudu dlužník nemůže hradit pohledávky předchozích věřitelů ani činit jiná opatření. Pokud k dosažení dohody dojde a předseda soudu jí potvrdí, individuální řízení se po dobu trvání výkonu dohody přerušují. Pokud dohoda dodržena není, může soud, ke kterému byla později žádost o zahájení narovnání nebo o soudní likvidaci podána, považovat v protikladu s posouzením předsedy, že k datu zahájení smírného vypořádání byl podnik skutečně ve stavu zastavení plateb.

Oficiální řízení pro platební nezpůsobilost se pak dělí v závislosti na tom, zda má být výsledkem zachování podniku nebo jeho likvidace. Primární přitom je záchrana, k níž se používá tzv. soudního narovnání, které spočívá v přijetí plánu narovnání soudem, a to buď cestou pokračování činnosti podniku, nebo cestou jeho postoupení, kdy se podnik a jeho hlavní smlouvy postoupí třetí osobě, která na sebe vezme určité závazky. Je-li narovnání zjevně nemožné, dojde k vyhlášení soudní likvidace. Činnost podniku je v takovém případě zastavena, nebo je podnik postoupen třetí osobě za podmínek, které jsou oproti narovnání mírnější.

Řízení se dále dělí v závislosti na osobě dlužníka. Rozdílná úprava platí pro zemědělce, obchodníky, živnostníky a právnické osoby a odlišná pro fyzické osoby nepodnikající.²⁵

Dalším z rozdílů oproti naší právní úpravě je též pojetí moratoria. Zatímco insolvenční zákon připouští ochranu před dlužníky pouze v případě dlužníka, který je v insolvenční, byť třeba před zahájením vlastního insolvenčního řízení, dle

---

²⁵ viz také Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci. *Úpadek – Francie*. http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_fra_cs.htm [30.4.2009]

francouzské úpravy může o ochranu před věřiteli požádat pouze dlužník, který je solventní.

5.6. Anglie – Insolvency Act

Anglická právní úprava definuje platební neschopnost buď jako nedostatek majetku pro splacení všech dluhů, nebo jako neschopnost zaplatit dluhy, když jsou splatné. Řízení má dvě fáze. První z nich je fáze předcházející úpadekovému řízení, kdy se dlužník snaží o dohodu s věřiteli. Výsledkem je pak dohoda o „formálních“ (závazných) či „neformálních“ (nezávazných) ujednáních, jimiž bude dlužník ve spolupráci s věřiteli úpadku čelit.

Zákon o platební neschopnosti z roku 1986²⁶ nabízí právníkům osobám pro případ platební neschopnosti tři možnosti. První z nich je tzv. správa. Není-li společnost schopna či pravděpodobně přestane být schopna hradit své dluhy, může společnost sama, její orgány, věřitelé a některé další osoby požádat o uvalení správy. Následně soud jmenuje správce a vykonává nad ním dohled. Cílem je vytvoření postupu pro záchranu společnosti nebo zajištění lepších podmínek pro věřitele, než by měli v případě likvidace. Druhou variantou je tzv. konkursní správce. Tento institut je využíván ke zpeněžení zajištěného majetku dlužníka. Konkursního správce jmenuje zajištěný věřitel za podmínek specifikovaných v zástavní dokumentaci. Řízení neprobíhá před soudem, přičemž úkolem konkursního správce je v podstatě pouze uspokojení konkrétního zajištěného věřitele. Poslední variantou je pak likvidace, která má řadu podob v závislosti na tom, který subjekt ji navrhuje a v které fázi existence podniku. Výsledkem likvidace je uspokojení věřitelů a zánik dlužníka.

Zákon o platební neschopnosti upravuje též úpravu podobnou reorganizaci podle českého insolvenčního zákona. Vedle již zmíněné správy je to tzv. dobrovolné ujednání společnosti. Společnosti, které se dostanou do finančních obtíží, tedy mohou usilovat o záchranu prostřednictvím správy nebo dobrovolného ujednání společnosti. Mnoho společností, které přežijí správu, je zachráněno právě prostřednictvím tohoto institutu. Aby bylo možné uzavřít dobrovolné ujednání společnosti, musí nejméně

---

²⁶ Insolvency Act – 1986

75% věřitelů schválit návrhy předložené řediteli nebo správcem, pokud je společnost ve správě. Jakmile bylo ujednání schváleno, je závazné pro všechny věřitele, kteří obdrželi oznámení návrhů.²⁷

5.7. Evropský mezinárodní prvek

Vzhledem k tomu, že činnosti ekonomických subjektů má stále více mezinárodní účinky, přičemž platební neschopnost dlužníků ovlivňuje mimo jiné fungování vnitřního trhu, není možné opomenout ani úpravu tzv. insolvenčních řízení s mezinárodním evropským prvkem. Rada Evropské Unie vydala Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení, které procesní aspekty úpadkového řízení. Cílem je přitom reagovat na skutečnost, že řada podniků má své provozovny v jiných členských státech, pročež je třeba postavit na jisto, který z vnitrostátních soudů je oprávněn a povinen řízení vést a jakými právními předpisy se takové řízení bude řídit. Uvedené nařízení má mimo jiné zabránit, aby podniky byly motivovány k převodům majetku nebo soudních řízení z jednoho členského státu do druhého za účelem výhodnějšího právního postavení.

Nařízení rozlišuje insolvenční řízení na hlavní a vedlejší. Hlavním je přitom takové, které je vedeno ve státě, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka. Soudy tohoto státu jsou oprávněny zahájit úpadkové řízení. Soudy jiného členského státu jsou oprávněny zahájit pouze vedlejší řízení proti dlužníkovi, a to pouze tehdy, má-li na území tohoto jiného členského státu svou provozovnu. Aktivně legitimovaný k podání insolvenčního návrhu k zahájení vedlejšího úpadkového řízení je dlužník, věřitel a za určitých podmínek rovněž orgán dozoru nebo dohledu nad činností dlužníka, resp. insolvenční správce který byl ustanoven v jiném členském státě Evropské unie v řízení, které se týká dlužníka, jehož provozovna se nachází na území České republiky.

Evropský soud dvůr ve věci úpadku italské obchodní společnosti Parmalat a její stoprocentně vlastněné dceřiné společnosti Eurofood sídlící v Irsku řešil otázku, který soud je příslušný zahájit „hlavní“ úpadkové řízení, a to za situace, kdy ve vztahu

---

²⁷ viz také Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci. *Úpadek – Anglie*. http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_eng_cs.htm [30.4.2009]

k majetku jednoho dlužníka byla ve dvou různých členských státech zahájena dvě konkurzní řízení (nejdříve v Irsku a následně též v Itálii). Evropský soudní dvůr rozhodl, že soudem příslušným zahájit „hlavní“ úpadkové řízení, jež se týká majetku dlužníka (Eurofood) nacházejícího se ve více členských státech, je soud toho členu EU, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka. Tím je stát, kde se nachází sídlo dlužníka, ze kterého obvykle spravuje své zájmy.²⁸

To však kupříkladu neplatí u společnosti, jež by na území členského státu, kde sídlí, nevykonávala žádnou činnost.

Toto rozdělení má významné procesní důsledky. Zatímco soudy státu, ve kterém má probíhat hlavní řízení mají pravomoc hlavní insolvenční řízení proti úpadci zahájit, soudy jiných členských států jsou následně povinny zahájení takového řízení uznat. Právo státu zahájeného hlavního insolvenčního řízení se stává *lex concursi* i ohledně majetku úpadce, který se nachází na území jiných členských států. Jak již uvedeno výše, v ostatních členských státech lze zahájit pouze vedlejší insolvenční řízení, a to v případě, má-li úpadce na území daného členského státu provozovnu. Rozlišení mezi hlavním a vedlejší insolvenčním řízením je klíčové ještě z jednoho důvodu. Zatímco v rámci hlavního insolvenčního řízení přichází v úvahu všechny možnosti řešení úpadku, které připouští právo státu hlavního insolvenčního řízení (tedy včetně případné reorganizace za současného pokračování provozu úpadce), v případě vedlejšího insolvenčního řízení se možnosti řešení úpadku omezují na likvidaci majetkové podstaty (tedy konkurs v pojetí českého práva).²⁹

---

²⁸ *Evropa a úpadek - 12*, Konkursní noviny, 12/2007, cooper press

²⁹ SALAČ, J.: *K některým otázkám evropského insolvenčního práva – nad rozhodnutím ESD ve věci Eurofood (Parmalat)*. iPrávník.cz http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/pravo-evropske-a-mezinarodni/pd_5/art_5003/k-nekterym-otazkam-evropskeho-insolvenčního-prava-nad-rozhodnutim-esd-ve-veci-eurofood-parmalat.aspx [30.4.2009]

6. Návrh na zahájení insolvenčního řízení

6.1. Předpoklad zahájení řízení

Jak už bylo řečeno, podmínkou zahájení insolvenčního řízení je úpadek, resp. hrozící úpadek dlužníka. Insolvenční řízení se zahajuje na návrh, jehož náležitosti jsou upraveny v § 103 – 105 insolvenčního zákona. Zákon přitom rozlišuje mezi návrhem podaným samotným dlužníkem a návrhem podaným jeho věřitelem či věřiteli. Oba návrhy se od sebe drobně odlišují. Rozdíl spočívá zejména v povinnosti věřitele uvést v návrhu skutečnosti, z nichž vyplývá, že dlužník je v úpadku a že sám věřitel podávající návrh má za takovým dlužníkem splatnou pohledávku. Dlužníkovi je naopak uložena povinnost předložit úplný seznam závazků a věřitelů. Správnost tohoto seznamu může mít přitom významný vliv na rychlost a účinnost postupu insolvenčního soudu a v neposlední řadě je takový seznam i cenným zdrojem informací v pozdějších fázích řízení, zejména ve fázi popírání přihlášených pohledávek. Dlužník totiž musí do seznamu uvést i závazky, které on sám považuje za nedůvodné a zároveň musí uvést, které závazky popírá a proč. Seznam musí být dlužníkem podepsán s prohlášením, že je správný a úplný. Nesprávnost takového prohlášení se může promítnout i do trestněprávní roviny, neboť porušení této povinnosti může být posouzeno jako trestný čin poškozování věřitele ve smyslu ustanovení § 256 odst. 1 písm. d) zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona. Dlužník je dále oprávněn podat insolvenční návrh i v případě hrozícího úpadku. Pojdme se na oba návrhy podívat trochu podrobněji.

6.2. Věřitelský návrh

Věřitel, jak již bylo uvedeno, je povinen v návrhu uvést mimo jiné skutečnosti osvědčující úpadek dlužník a doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku. Úpadek dlužníka věřitel dokládá testem likvidity jehož náležitosti upravuje § 3 odst. 1 insolvenčního zákona. Podle tohoto testu je dlužník v úpadku pokud má více věřitelů a zároveň má peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po splatnosti, které není schopen splácet. Všechny tyto skutečnosti je věřitel povinen prokázat. Splnění podmínky mnohosti věřitelů i mnohosti peněžitých závazků více než 30 dnů po

splatnosti představují pro věřitele poměrně složitý problém. Pokusy o vytvoření mnohosti věřitelů „uměle“ nadto limituje ustanovení § 143 odst. 2 insolvenčního zákona, dle kterého se pro účely rozhodnutí o věřitelském insolvenčním návrhu za dalšího věřitele nepovažuje osoba, na kterou byla převedena některá z pohledávek insolvenčního navrhovatele proti dlužníku nebo její část v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení insolvenčního řízení. S jistotou tak může v obou případech věřitel podat návrh pouze v případě, kdy se k němu připojí jiný věřitel. Osvědčení neschopnosti splácet naproti tomu usnadňují zákonné domněnky uvedené v § 3 odst. 2 insolvenčního zákona. Jsou jimi:

- a) zastavení podstatné části plateb svých peněžitých závazků dlužníkem,
- b) neplnění peněžitých závazků po dobu delší než 3 měsíců po lhůtě splatnosti dlužníkem,
- c) nemožnost věřitele dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníkovi výkonem rozhodnutí nebo exekucí,
- d) dlužník nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1 insolvenčního zákona,

příčemž povinnost uvedená pod písmenem d) se samozřejmě věřitelského návrhu netýká.

Součástí věřitelova podání musí být současně s návrhem i přihláška pohledávky proti dlužníkovi.

Nepředložení zákonem předepsaných příloh může vést k odmítnutí insolvenčního návrhu a k majetkovému postihu nedbalého insolvenčního navrhovatele, a to podle ustanovení § 147 insolvenčního zákona, dle kterého v případě zastavení řízení o insolvenčním návrhu věřitele nebo odmítnutí návrhu věřitele má dlužník nebo jiný dlužníkům věřitel proti insolvenčnímu navrhovateli právo na náhradu škody nebo jiné újmy, která mu vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu.

Důkazní břemeno přitom leží na straně takového nedbalého věřitele, který musí prokázat, že zastavení insolvenčního řízení nebo odmítnutí insolvenčního návrhu nezavinil.

Totéž platí i pro případ, kdy je věřitelův návrh zamítnut, přičemž důvodem zamítnutí není splnění závazků dlužníkem po podání návrhu, dohoda dlužníka s věřiteli či skutečnost, že dlužník osvědčí, že jeho platební neschopnost vznikla v důsledku protiprávního jednání třetí osoby a lze s přihlédnutím ke všem okolnostem předpokládat, že dlužník platební neschopnost odvrátí do 3 měsíců po splatnosti jeho peněžitých závazků.

Je-li insolvenčním navrhovatelem právnická osoba, ručí za splnění náhrady škody nebo jiné újmy společně a nerozdílně členové jeho statutárního orgánu.

6.3. Dlužnický návrh

Povinnost dokládat skutečnosti osvědčující úpadek se samozřejmě vztahuje i na situaci, kdy návrh na zahájení insolvenčního řízení podává dlužník. Dlužník navíc ke svému návrhu přikládá seznam svého majetku včetně soupisu pohledávek s uvedením svých dlužníků, seznam závazků s uvedením svých věřitelů, seznam zaměstnanců.

Důležitou náležitostí insolvenčního návrhu dlužníka je jeho podepsání všemi statutárními orgány nebo všemi členy kolektivního statutárního orgánu, oprávněnými jednat samostatně. Pokud podpisy všech oprávněných osob chybí, stanoví soud těm, kteří návrh nepodepsali, lhůtu k vyjádření a o úpadku rozhodne až po jejich vyjádření, příp. po uplynutí této lhůty.

Dlužník je povinen zahájit insolvenční řízení bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o úpadku společnosti.³⁰ Porušení této povinnosti je sankcionováno civilní odpovědností věřitelům společnosti. Výše škody nebo jiné újmy, za kterou dlužník v takovém případě odpovídá, odpovídá rozdílu mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky obdržel. Důkazní břemeno přitom leží na straně dlužníka.

---

³⁰ § 98 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona

Jak už bylo uvedeno, dlužník může návrh podat i pro případ tzv. hrozícího úpadku s tím, že skutečnosti nasvědčující hrozícímu úpadku musí rovněž v takovém případě doložit. Možnost podání návrhu v situaci hrozícího úpadku má značný význam v případě, kdy je možné zvažovat postup formou reorganizace. Cílem je, aby bylo možné „zahájit formální insolvenční řízení dříve, než nepříznivý vývoj financí dlužníka dospěje do stavu skutečného úpadku“.³¹ Čím dříve totiž začne dlužník své obtíže řešit, tím je pravděpodobnost úspěchu reorganizace vyšší. Problematickým však zůstává riziko zneužití insolvenčního řízení k jiným cílům, než k nimž má sloužit. Posouzení, zda je dlužník skutečně ve stavu hrozícího úpadku tak klade poměrně vysoké nároky na soud, který bude o takovém návrhu rozhodovat.

6.4. Návrh na řešení úpadku formou reorganizace

Návrh na řešení úpadku formou reorganizace může být podán dlužníkem i věřiteli a může být připojen již k návrhu na zahájení insolvenčního řízení. Pokud tak učiněno nebylo, nic nebrání tomu, aby byl takový návrh podán později, a to až do doby, kdy je to přípustné. Závisí přitom na tom, pro který z důvodů je návrh podáván. Dlužník, který podává insolvenční návrh pro hrozící úpadek, může podat návrh na povolení reorganizace nejpozději do rozhodnutí o úpadku, zatímco v ostatních případech je možné návrh podat nejpozději do 10 dnů před první schůzí věřitelů, která se má po rozhodnutí o úpadku konat.

Osoba podávající návrh na povolení reorganizace musí být v dobré víře, že jsou nebo budou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizace. Měly by jí být proto známy rozhodující ekonomické a právní skutečnosti podstatné pro postup při řešení úpadku touto formou. V opačném případě soud návrh zamítne.

---

³¹ RICHTER, T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 202

7. Zahájení řízení

Insolvenční zákon přináší zcela novou koncepci jednotného řízení spočívající v tom, že v rámci jediného řízení je nejprve řešeno, zda dlužníková situace vyhovuje definici úpadku, tj. zda dlužník v úpadku je či není a poté, co k rozhodnutí o úpadku dlužníka dojde, nastává druhá fáze, jejímž cílem je nalézt nejvhodnější způsob řešení úpadku a následně jej provést. Oproti úpravě obsažené v zákoně o konkursu a vyrovnání, který nabízel dvě samostatná na sobě nezávislá řízení konkursní a vyrovnací, které se zahajovaly odlišnými návrhy, se jedná o naprosto zásadní změnu. Cílem této úpravy zcela jistě je zpřehlednění celého řízení, které nyní stojí na společných zásadách, a také jeho zrychlení.

7.1. Rozhodnutí insolvenčního soudu

Okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku, nastávají účinky zahájení insolvenčního řízení. Se zahájením řízení je spojena řada procesních účinků, z nichž nejdůležitější je zřejmě to, že pohledávky, které lze uplatnit přihláškou, nelze uplatňovat jinak a dochází ke stavení běhu lhůt k uplatnění práv. Dlužník je pak od okamžiku zahájení insolvenčního řízení povinen zdržet se nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který by do ní mohl náležet, s tím, že je oprávněn činit pouze úkony nezbytné k zachování chodu podniku (typicky např. úhrada dodavatelům elektrické energie, plynu, vody), odvrácení případné hrozící škody, placení daní, procesních sankcí, apod. Je-li to nutné, ustanoví soud předběžného správce.

7.2. Moratorium

Zvláštní procesní fází je tzv. moratorium. Dlužník může do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu, případně do 15 od doručení insolvenčního návrhu věřitele, navrhnout soudu vyhlášení moratoria. Účelem moratoria je na jedné straně ochrana dlužníka před jeho věřiteli, na straně druhé pak ochrana dlužníka před rozhodnutím o úpadku. Moratorium může trvat po dobu požadovanou dlužníkem, nejdéle 3 měsíce s tím, že může být následně maximálně o 30 dní prodlouženo. Tuto dobu by měl dlužník využít zejména k tomu, aby překonal svůj úpadek či hrozící úpadek. Součástí

dlužníkovu návrhu musí být mimo jiné prohlášení většiny věřitelů, počítané podle výše jejich pohledávek, že s vyhlášením moratoria souhlasí.³²

Po dobu trvání moratoria nelze rozhodnout o úpadku, účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení však zůstávají zachovány. Významný je zákaz druhého účastníka smlouvy (věřitele) o dodávkách energií a surovin, i dalších smluv o dodávkách zboží či služeb, které před vyhlášením moratoria trvaly alespoň 3 měsíce, tyto smlouvy vypovědět nebo od nich odstoupit pro prodlení dlužníka s placením úhrady za takové zboží či služby, a to v případě, hradí-li dlužník řádně a včas alespoň závazky bezprostředně související se zachováním provozu podniku.

Návrh na vyhlášení moratoria je možné podat i před zahájením insolvenčního řízení. Smyslem tohoto opatření je myšlenka, že zahájení insolvenčního řízení vede k poklesu hodnoty dlužníkovu majetku, což má samozřejmě nepříznivý vliv na schopnost dlužníka vyřešit případnou přechodnou finanční krizi. Moratorium vyhlášené před zahájením insolvenčního řízení se od moratoria zahajovaného v jeho průběhu v některých aspektech odlišuje, a to zejména tím, že až do rozhodnutí o vyhlášení moratoria soud nezveřejňuje informace o průběhu řízení a právo nahlížet do spisu a činit si z něj opisy a výpisy má pouze dlužník. Účelem je opět snaha o poskytnutí přiměřeného času dlužníkovi na překlenutí přechodných finančních obtíží.

Moratorium, ať už vyhlášené na návrh podaný před zahájením insolvenčního řízení, či v jeho průběhu, vždy předpokládá insolvenční situaci dlužníka. Nabízí se otázka, zda by nebylo vhodné nabídnout dlužníkovi možnost moratoria dříve. Tuto variantu obsahuje například francouzská právní úprava, kdy návrh na vyhlášení moratoria podává dlužník, který je dosud solventní. Výhody a nevýhody jednoho či druhého systému je vzhledem ke krátké době účinnosti insolvenčního zákona poměrně složité srovnat, nicméně některé příklady z Francie i z jiných států obecně naznačují, že dlužník zpravidla neřeší svou situaci včas. Moratorium jako možnost daná dlužníkovi, který je v úpadku, třebaže o něm není dosud rozhodnuto, se proto zdá jako vhodnější. Dalším kladem zcela jistě je, že ochranné opatření typu moratoria je prakticky

---

³² Důvodová zpráva ze dne 21.9.2005 k návrhu insolvenčního zákona

nemožné před věřiteli utajit, a to i přesto, že zákon upravuje některé otázky týkající se zveřejňování informací o moratoriu, které bylo vyhlášeno před zahájením insolvenčního řízení a průběhu vlastního řízení odlišně. Předčasný návrh by tak mohl způsobit dlužníku nežádoucí ekonomické důsledky.

7.3. Rozhodnutí o úpadku

Zjistí-li insolvenční soud, ať už z návrhu a jeho příloh či z provedeného dokazování, že dlužník je v úpadku nebo že mu hrozí, vydá rozhodnutí o úpadku. S rozhodnutím o úpadku jsou spojeny významné procesní důsledky. Obsahem rozhodnutí je především výrok o tom, že dlužník je v úpadku, resp. že mu úpadek hrozí a údaj o tom, kdy účinky rozhodnutí o úpadku nastávají. Současně soud ustanovuje insolvenčního správce a vyzývá věřitele, kteří tak dosud neučinili, aby přihlásili své pohledávky, a to ve stanovené lhůtě, která nesmí být kratší než 30 dnů a delší než 2 měsíce. Zajištění věřitelé se vyzývají, aby insolvenčnímu správci neprodleně sdělili, jaká zajišťovací práva hodlají v řízení uplatnit. Osoby, které mají vůči dlužníku závazky, se vyzývají, aby napříště plnili insolvenčnímu správci a nikoli dlužníkovi. Konečně dlužník, který tak dosud neučinil, se vyzývá, aby ve stanovené lhůtě sestavil a odevzdal insolvenčnímu správci seznam svého majetku a závazků s uvedením svých věřitelů. Součástí rozhodnutí je též sdělení, na kdy soud nařizuje přezkumné jednání a svolává schůzi věřitelů, která zpravidla následuje bezprostředně po skončení přezkumného jednání. Schůze věřitelů přitom musí být svolána tak, aby se konala nejpozději do dvou měsíců od rozhodnutí o úpadku.

S rozhodnutí o úpadku může být (za zákonem stanovených podmínek) spojeno též rozhodnutí o způsobu jeho řešení. Není-li tomu tak, je třeba, aby v rámci schůze věřitelů bylo o způsobu řešení úpadku rozhodnuto, přičemž předmětem jednání je v takovém případě mimo jiné vyjádření insolvenčního správce o vhodnosti navrženého řešení, rozhodnutí věřitelů o způsobu řešení a v případě reorganizace též určení osoby znalce pro účely ocenění dlužníkova majetku.

Rozhodnutí o úpadku soud doručuje dlužníkovi, insolvenčnímu správci, navrhovateli a osobám, které přistoupily k řízení. Dlužníku a insolvenčnímu správci se doručuje do vlastních rukou. Považuje-li to soud za vhodné, může rozhodnutí o úpadku doručit též

věřitelům, kteří již přihlásili své pohledávky. Mimoto se rozhodnutí o úpadku doručuje obecně vyhláškou zveřejněnou na úřední desce soudu a v insolvenčním rejstříku.

O vydání rozhodnutí o úpadku soud dále vyrozumívá orgánu, který vede obchodní rejstřík, resp. živnostenský rejstřík, příslušnému finančnímu úřadu, úřadu práce, okresní správě sociálního zabezpečení, obecnému soudu dlužníka, orgánu, u kterého probíhají řízení o nárocích, které se týkají majetkové podstaty nebo mají být z podstaty uspokojeny, tj. soudu, správci daně či exekutorovi, a dalším institucím s ohledem na případné zvláštní postavení dlužníka.

Proti rozhodnutí o úpadku dlužníka není přípustné odvolání. Proti rozhodnutí o úpadku vydaného na základě návrhu věřitele se může odvolat pouze dlužník. Odvolací důvody jsou však poměrně striktně omezeny s tím, že dlužník může pouze namítat, že úpadek nebyl osvědčen nebo že vydání rozhodnutí o úpadku bránila některá z překážek stanovených insolvenčním zákonem.³³

---

³³ blíže § 6 či § 120 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona

8. Způsoby řešení úpadku

Insolvenční právo nabízí právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám dva způsoby řešení úpadku, a to metodu likvidační – konkurs, jehož podstatou je zpeněžení majetku dlužníka a uspokojení jeho věřitelů z výnosů zpeněžení a metodu sanační – reorganizaci, jejímž cílem je uspokojení věřitelů z výnosů pokračující podnikatelské činnosti úpadce, přičemž v insolvenčním řízení nedochází ke zpeněžení majetku dlužníka, ale ke změně kapitálové struktury společnosti. Majetek dlužníka tak není rozprodán třetí straně, ale věřitelům. Cílem reorganizace tak je, stejně jako v případě konkursu, uspořádání majetkových poměrů dlužníka k osobám, které jsou dotčeny dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem, a to tak, že dojde v průběhu reorganizace k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů. Na rozdíl od konkursu však není cílem reorganizace likvidace dlužníka tím, že je bez dalšího přistoupeno ke zpeněžení veškerého majetku dlužníka insolvenčním správcem, jehož výtěžek je následně rozdělen mezi dlužníkovy věřitele. Cílem reorganizace je naopak provedení sanace, tj. ozdravení ekonomické situace dlužníka, vedoucí k tomu, že dlužník je následně schopen pokračovat ve své podnikatelské činnosti.³⁴

„Reorganizace není ani tak způsobem řešení úpadku jako spíše způsobem, jak se na způsobu řešení úpadku dohodnout.“³⁵ Tomuto názoru svědčí především skutečnost, že zatímco pro konkurs zákon předepisuje přesný postup, jak má být zpeněžena majetková podstata a jakým způsobem má být výtěžek zpeněžení rozdělen mezi věřitele, u reorganizace tomu tak není. Ustanovení § 341 insolvenčního zákona pouze demonstrativně nabízí způsoby, jakými má být při reorganizaci postupováno, s tím, že se jedná o jakýsi procesní základ, na němž má být o nejvhodnějším způsobu řešení úpadku jednáno. Výsledkem je pak dohoda zúčastěných stran, která vychází z informací získaných při vyjednávání a která pokud možno respektuje relativní hodnotu nároků jednotlivých věřitelů na dlužníkovu majetek. Celý proces vyjednávání přitom probíhá za dozoru soudu, který do něj může zasahovat.

---

³⁴ KOZÁK, J., *Insolvenční právo krok za krokem*, Noviny pro konkurs a vyrovnání, 4/2007, SVO

³⁵ RICHTER, T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008, str.. 378

Zvláštními způsoby řešení úpadku jsou tzv. nepatrný konkurs a úprava úpadku finančních institucí, které nejsou předmětem této práce.

Zákon již nepočítá s možností vyrovnání, která se v našem právním prostředí neukázala zcela funkční. Bylo tomu tak zřejmě proto, že institut vyrovnání tak, jak byl zpracován v zákoně o konkursu a vyrovnání, měl svůj předobraz již v zákoně z roku 1931. Typickým úpadcem byl malý podnikatel (obchodník, živnostník), který měl jen omezený počet věřitelů. Ti se většinou mohli konkursního řízení přímo zúčastnit. V takových podmínkách bylo vyrovnání, tak jak ho známe z úpravy obsažené v zákoně o konkursu a vyrovnání funkční. Ve druhé polovině 20. století však dochází ke změně a typickým úpadcem se stává střední podnikatel, přičemž úpadek se nevyhýbá ani velkým obchodním společnostem. Tito úpadci měli a mají obvykle několik set nebo i několik tisíc věřitelů, kteří se mohou řízení účastnit jen zprostředkovaně, takže tzv. věřitelské orgány jsou zde nezbytností. To s sebou přineslo nutnost změny konkursních i sanačních metod. Na tyto změny však zákonodárce při přípravě zákona o konkursu a vyrovnání dostatečně nepamatoval. Nepomohly ani již v úvodních kapitolách této práce zmíněné novely, které podmínky vyrovnání zmírňovaly.

Je pravdou, že v některých právních řádech v Evropě, např. v Rakousku, fungují vyrovnání a reorganizace vedle sebe, nicméně ani kombinace obou možností současně doposud nepomohla vyrovnat výrazný nepoměr mezi využitím likvidačních a sanačních metod řešení úpadku.

9. Reorganizace jako způsob řešení úpadku

9.1. Návrh na povolení reorganizace

O využití řešení úpadku dlužníka formou reorganizace rozhoduje soud na návrh, který je oprávněn podat dlužník i věřitel, a to v případě, že návrh je schválen zákonem předpokládanou většinou věřitelů. Jak už bylo řečeno, podmínkou je, že navrhovatel musí být v dobré víře v to, že budou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu.

Dlužník může návrh na povolení reorganizace předložit již společně s insolvenčním návrhem. Součástí takového návrhu může být i předem projednaný a většinou věřitelů odsouhlasený reorganizační plán. Tento postup, který můžeme označit jako reorganizaci zkrácenou (předpřipravenou), vede ke zkrácení doby nutné pro zahájení vlastní reorganizace, neboť soud v takovém případě společně s rozhodnutím o úpadku vydává i rozhodnutí o způsobu jeho řešení, tj. rozhodnutí o povolení reorganizace. Zamítnout takovýto návrh může soud pouze v případě, že se jedná o návrh na povolení reorganizace, který se týká dlužníka, u něhož je použití reorganizace jako způsobu řešení úpadku vyloučeno, případně se jedná o návrh, který je insolvenční soud oprávněn zamítnout postupem dle ustanovení § 326 insolvenčního zákona.

Reorganizace standardní pak nabízí varianty dvě. První z nich je situace, kdy dlužník podává návrh spolu s reorganizačním plánem, který však dosud nemá odsouhlasenou většinou věřiteli. Vzhledem k tomu, že zákon předpokládá, že o návrhu na povolení reorganizace bude zpravidla rozhodováno v situaci, kdy bude k návrhu předložen věřiteli odsouhlasený reorganizační plán, bude tato varianta spíše výjimečná. Dlužník nicméně má možnost podat návrh i bez předchozího jednání s věřiteli. V takovém případě však bude nucen získat podporu svého návrhu věřiteli do první schůze věřitelů. Na schůzi se pak o návrhu hlasuje tak, že návrh je přijat v případě, vysloví-li se pro něj z věřitelů přihlášených nejpozději den před konáním schůze věřitelů a současně na schůzi věřitelů nejméně polovina všech přítomných zajištěných věřitelů počítaných podle výše jejich pohledávek a zároveň nejméně polovina všech přítomných nezajištěných věřitelů počítaná podle výše jejich pohledávek nebo pokud

pro návrh hlasovalo nejméně 90% přítomných věřitelů počítaných podle výše pohledávek.

Druhou možností pak je situace, kdy návrh na povolení reorganizace podává některý z věřitelů. Návrh věřitele musí vždy projít schvalovacím procesem schůze věřitelů, kterou za tím účelem svolá insolvenční soud. Rozhodnutí o reorganizačním návrhu věřitele mimo schůzi věřitelů možné není. Není-li takový návrh věřitelskou schůzí schválen, soud jej zamítne. Za účelem rozhodnutí schůze věřitelů o návrhu věřitele přednáší insolvenční správce zprávu o hospodářské situaci dlužníka, jejíž součástí je rovněž vyjádření správce o vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku, případně o tom, který z podaných návrhů považuje správce za nejvhodnější. Hlasování potom probíhá podle stejného klíče, jako v případě návrhu uvedeného v předchozím odstavci.

Z hlediska vztahu dlužníka s věřiteli můžeme rozlišit dva základní postupy, které soudnímu rozhodnutí o povolení reorganizace předcházejí.

9.2. Reorganizace konsenzuální

Za konsenzuální reorganizaci můžeme označit případ, kdy největší věřitelé jednají o způsobu řešení krize ve shodě s dlužníkem. V takovém případě je podstatné, v jaké fázi krize dlužník je a kdy se s jejím řešením započne. Ideálním případem je stav, kdy je krize řešena včas a zcela neformálně dohodou věřitelů s dlužníkem mimo insolvenční řízení. Pokud taková možnost není reálná, nabízí se varianta, kdy se největší věřitelé shodnou na způsobu řešení krizi, tuto dohodu zdokumentují přímo formou reorganizačního plánu, který věřitelé zároveň zákonným postupem schválí a následně jej dlužník předloží soudu společně s insolvenčním návrhem. Tento postup se zpravidla označuje jako tzv. „předjednaná reorganizace“. Cílem tohoto postupu je zkrátit dobu, kterou dlužník stráví ve formálním insolvenčním řízení a odstranit případnou nejistotu ohledně toho, zda bude dosažená dohoda o způsobu řešení krize potřebnými většinami věřitelů v řízení skutečně schválena. Poslední variantou je pak ta, kdy dlužník podá insolvenční návrh bez finální dohody o způsobu řešení krize s věřiteli, avšak s tím, že věřitelé jsou s podáním insolvenčního návrhu srozuměni a dlužník má ve svém počínání podporu potřebné většiny věřitelů. Obsah dohody bude pak finalizován v samotném insolvenčním řízení. Tento postup je však myslitelný

pouze pro dlužníky splňující kritéria výše ročního obratu nad 100.000.000,- Kč nebo počtu zaměstnanců většího než 100.³⁶

9.3. Reorganizace nekonsenzuální

Nekonsenzuální reorganizace se od reorganizace konsenzuální výrazně liší, a to nejen tím, že je myslitelná jen v případě dlužníků splňujících kritéria výše ročního obratu či počtu zaměstnanců uvedená výše. Dlužník je oprávněn podat návrh na reorganizaci kdykoli po zahájení insolvenčního řízení. Výjimkou je případ hrozícího úpadku, kdy je třeba tak učinit nejpozději do rozhodnutí o úpadku. Podá-li věřitel návrh na reorganizaci dříve než dlužník, má dlužník návrh přednost. Před schůzí věřitelů však nemusí k dohodě věřitelů s dlužníkem ohledně podaného návrhu dojít. Důvody pro takový postoj mohou být různé, od nedůvěry věřitelů ve schopnosti managementu dlužníka, přes přesvědčení věřitelů, že podnik dlužníka lze snáz a levněji zpeněžit v konkursu či názor, že dlužník je v ekonomické krizi a jeho činnost by měla být ukončena, až po např. nemožnost dohodnout se se společníky dlužníka kvůli jejich vysokým finančním požadavkům.

Pokud tedy k dohodě dlužníka s věřiteli nedojde, je nutné v takovém případě dojít k řešení na schůzi věřitelů. Dohodnou-li se věřitelé, vydá soud rozhodnutí, které bude z dohody věřitelů vycházet. Rozhodnutí přitom může spočívat jak v řešení úpadku prostřednictvím konkursu, tak prostřednictvím reorganizace, a to jak dle návrhu některého z věřitelů, tak dle návrhu dlužníka. Pokud se věřitelům dohody podařit nedosáhne, rozhodne soud na základě návrhu dlužníka. Při tom zohlední názory správce uvedené ve zprávě přednesené na schůzi věřitelů. Rozhodnutí musí soud vydat do tří měsíců od rozhodnutí o úpadku, přičemž obsahem tohoto rozhodnutí je buď schválení návrhu dlužníka, nebo jeho zamítnutí a řešení úpadku formou konkursu.

---

³⁶ §316 odst. 4 a 5 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona

9.4. Povolení reorganizace

Pokud insolvenční soud návrh na povolení reorganizace neodmítne, nezamítne nebo nevezme na vědomí jeho zpětvzetí, návrh na reorganizaci povolí. Rozhodnutí o povolení reorganizace vedle obecných náležitostí dle ustanovení § 169 zákona č. 99/1963 Sb, občanského soudního řádu, obsahuje rovněž:

- a) výrok o povolení reorganizace,
- b) informaci o tom, kdo je insolvenčním správcem,
- c) výzvu, aby dlužník ve lhůtě 120 dnů předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán nebo, aby bez zbytečného odkladu sdělil, že jej předložit nehodlá,
- d) informaci o tom, za jakých podmínek mohou předložit reorganizační plán další osoby.

Rozhodnutí o povolení reorganizace může dále obsahovat výrok o jiných opatřeních týkajících se majetkové podstaty a nezbytných k zajištění účelu reorganizace.

Spolu s tímto rozhodnutím insolvenční soud ustanoví znalce za účelem ocenění majetkové podstaty. Pokud se na osobě znalce dohodne schůze věřitelů, musí insolvenční soud tuto dohodu respektovat a znalcem jmenovat toho, na němž se schůze věřitelů shodla.

Rozhodnutím o povolení reorganizace se splatnost závazků a pohledávek dlužníka vrací do původních termínů

10. Reorganizační plán

10.1. Způsoby provedení reorganizace

Možnosti provedení reorganizace vypočítává zákon pouze demonstrativně. Zpravidla se jí rozumí postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku. Reorganizace nabízí dlužníkovi možnost provést v součinnosti se svými věřiteli takové změny ve své majetkové a kapitálové struktuře, které jsou potřebné pro uspokojení věřitelů a zároveň zachování existence podniku jako ekonomického subjektu. Konkrétní opatření, která budou v rámci reorganizace provedena, jsou detailně specifikována v reorganizačním plánu. Reorganizační plán je tak souborem ekonomických a právních opatření, na jehož základě by mělo dojít k překonání úpadku dlužníka a uspořádání jeho majetkových vztahů s věřiteli. Prostřednictvím reorganizačního plánu se realizují konkrétní ozdravná opatření, jejichž provedení by mělo věřitelům přinést vyšší zisk, než kdyby byl úpadek dlužníka řešen konkursem a na druhé straně dlužníkovi by měla zůstat zachována možnost se opět plnohodnotně zapojit do ekonomického cyklu.

Reorganizační plán je oprávněn předložit insolvenčnímu soudu přednostně dlužník, a to ve lhůtě 120 dnů od rozhodnutí o povolení reorganizace. Tato lhůta může být jednou prodloužena, a to o dalších 120 dní. V uvedené lhůtě má dlužník zejména příležitost, aby o svém reorganizačním plánu přesvědčil věřitele. Dlužníkovi však nic nebrání v tom, aby reorganizační plán předložil již současně s návrhem na povolení reorganizace. V případě, že se věřitelé na schůzi věřitelů dohodli, že k řešení úpadku bude využit postup reorganizace dle návrhu jiné osoby než dlužníka, dlužník přednostní právo na přípravu reorganizačního plánu nemá. Jiné osoby odlišné od dlužníka mají právo na sestavení reorganizačního plánu též v případě, kdy dlužník před vydáním rozhodnutí o povolení reorganizace soudu oznámí, že reorganizační plán sestavovat nebude, případně vyjde-li najevo skutečnost, že dlužník v přípravě reorganizačního plánu nepokračuje.

10.2. Obsah reorganizačního plánu

Co je obsahem reorganizačního plánu popisuje celkem detailně ustanovení § 340 insolvenčního zákona. Jedná se o povinné obsahové náležitosti, které každý reorganizační plán musí obsahovat. Přípravě reorganizačního plánu je třeba věnovat velkou pozornost, neboť na jeho pozdější opravu či doplnění není příliš prostoru a vadný reorganizační plán nutně vede k jeho zamítnutí soudem.³⁷

Reorganizační plán musí vždy obsahovat následující informace:

- a) rozdělení věřitelů do skupin s uvedením, jak bude nakládáno s jejich pohledávkami;
- b) určení způsobu reorganizace a konkrétních opatření nezbytných k plnění reorganizačního plánu, včetně uvedení osob, které mohou nakládat s majetkovou podstatou a rozsahu jejich oprávnění;
- c) údaje týkající se pokračování provozu dlužníkovy podniku, tj. zejména zda bude provoz pokračovat či nikoli a za jakých podmínek;
- d) uvedení konkrétních zdrojů financování reorganizačního plánu, včetně určení rozsahu, ve kterém se budou konkrétní osoby na financování podílet;
- e) údaje o zaměstnanosti v dlužníkově podniku, tj. zejména zda a jak reorganizační plán ovlivní zaměstnanost v dlužníkově podniku a které opatření budou ve vztahu k zaměstnanosti učiněna;
- f) údaje o tom, zda a jaké závazky bude mít dlužník vůči věřitelům po skončení reorganizace;
- g) údaje o tom, jak je zajištěno splnění pohledávek a jaká je výše částky určené k jejich uspokojení.

Údaje uvedené v reorganizačním plánu musí věrně zobrazovat ekonomické a právní možnosti dlužníka. Reorganizační plán přitom musí být co nejdetailnější, neboť na jeho základě dochází k zániku všech dosavadních práv věřitelů vůči dlužníkovi a k zániku práv třetích osob vůči majetku podstaty. Proto je třeba práva věřitelů a třetích osob co nejpřesněji specifikovat.

---

³⁷ § 351 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona

Reorganizační plán může obsahovat i veškeré potřebné projevy vůle, které jsou třeba ke změně práv, jež se vkládají nebo zapisují do katastru nemovitostí, ke změně údajů zapisovaných do obchodního nebo jiného rejstříku.

10.3. Zpráva o reorganizačním plánu

O reorganizačním plánu sestavuje jeho předkladatel zprávu. Obsahem této zprávy jsou především detailnější informace, které díky svému charakteru nemohou být součástí reorganizačního plánu, a které slouží především věřitelům k tomu, aby měli dostatek podkladů pro rozhodnutí podkladů pro důkladné prostudování a rozhodnutí o reorganizačním plánu.

Informací, která je součástí zprávy a detailněji rozvádí reorganizační plán přitom může být jakákoli informace, kterou je předkladatel schopen získat a která může sloužit jak ku prospěchu reorganizačního plánu, tak může odhalovat i jeho slabá místa.

Zpráva o reorganizačním plánu je zpravidla předkládána soudu společně s reorganizačním plánem. Lhůta pro její předložení není přesně stanovena, musí to však být vždy tak, aby ji soud stihl přezkoumat a schválit tak, aby mohla být zveřejněna v insolvenčním rejstříku nejméně 15 dní před schůzí věřitelů, která bude o přijetí reorganizačního plánu rozhodovat.

Na základě této zprávy pak věřitelé o reorganizačním plánu hlasují. Bez řádné zprávy proto není možné, aby schůze věřitelů o schválení reorganizačního plánu rozhodla.

10.4. Schválení reorganizačního plánu

10.4.1. *Rozhodování věřitelů*

Pro účely uzavření dohody o způsobu řešení úpadku se věřitelé rozdělují do skupin. Tento postup se uplatní i pro případ schvalování reorganizačního plánu. Pro rozdělení věřitelů do skupin platí pravidlo ustanovení § 337 odst. 1 insolvenčního zákona, podle kterého se „pro potřeby určení rozsahu uspokojení zjištěných pohledávek a hlasování věřitelů o přijetí reorganizačního plánu ... věřitelé ... rozdělují do skupin, a to tak, aby

v každé skupině byli věřitelé se zásadně shodným právním postavením a se zásadně shodnými hospodářskými zájmy. Rozdělení věřitelů do jednotlivých skupin obsahuje reorganizační plán, v němž se vždy uvede, podle jakých kritérií k rozdělení věřitelů došlo.³⁸ Samostatné skupiny věřitelů tvoří vždy každý zajištěný věřitel, společníci společnosti, a věřitelé, jejichž pohledávky nejdou reorganizačním plánem dotčeny. Zákon přitom nevylučuje, aby byly vytvořeny i skupiny jiné.

Správné rozdělení věřitelů do skupin je zřejmě pro schválení reorganizačního plánu naprosto klíčové. Lze si totiž jen těžko představit, že by bylo možné například všem nezajištěným věřitelům vytvořit naprosto identické podmínky. Jejich pohledávky totiž mohou vycházet z řady zcela odlišných právních titulů. Je proto třeba pamatovat na to, že v každé skupině mají být věřitelé se zásadně shodným právním postavením a hospodářskými zájmy, přičemž soud při schvalování reorganizačního plánu mimo jiné přihlíží k odůvodněnosti a vhodnosti rozdělení věřitelů do jednotlivých skupin.

10.4.1.1. Zajištění věřitelé

Zajištěným věřitelem je takový věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy. Postavení zajištěného věřitele nemá takový věřitel, jehož pohledávka za dlužníkem je zajištěna majetkem třetí osoby, tj. nikoli majetkem spadajícím do majetkové podstaty. Zákon určuje, že každý zajištěný věřitel je zároveň samostatnou skupinou. Vychází přitom z toho, že nároky jednotlivých zajištěných věřitelů a zejména zajištění samotné jsou od sebe natolik odlišné, že je vyloučené, aby byli takoví věřitelé v jedné skupině společně. Výjimkou je případ, kdy „je na věřitelské straně dle dohody věřitelů více zajištěných věřitelů ve stejném pořadí seniority.“³⁹ Dále platí, že do takovéto skupiny je možné zařadit pouze pohledávku v takovém rozsahu, ve kterém kryta hodnotou zajištění. Ve zbylém rozsahu je pak třeba pohledávku zajištěného věřitele považovat za pohledávku nezajištěnou.

---

³⁸ § 337 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona

³⁹ RICHTER, T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 402

Za nezajištěné věřitele se považují ti věřitelé, jejichž pohledávka je zajištěna majetkem, který není součástí majetkové podstaty. Takové pohledávky je třeba přihlásit jako nezajištěné s tím, že z poskytnutého zajištění se uspokojují mimo insolvenční řízení.

10.4.1.2. Nezajištění věřitelé

Nezajištění věřitelé jsou takoví, jejichž pohledávka, narozdíl od pohledávky věřitele zajištěného, žádným zákonem předpokládaným způsobem zajištěna není. Pohledávky nezajištěných věřitelů zásadně řadíme do jedné skupiny. Nabízí se přitom otázka, zda lze i pohledávky nezajištěných věřitelů rozdělit do několika skupin, resp. naopak, zda lze nezajištěnou část pohledávky zajištěného věřitele (jak je popsáno v předchozí kapitole) zařadit do téže skupiny jako pohledávky věřitelů nezajištěných. V konsenzuálních reorganizacích, tj. v případech, kdy dlužník jedná ve shodě s věřiteli, nehrají skupiny věřitelů, resp. rozdělení věřitelů do skupin, podstatnou roli. V případě reorganizace nekonsenzuální v situaci, kdy některé skupiny věřitelů nevysloví s reorganizačním plánem souhlas, však tato otázka nabývá zásadního významu. Odpověď na tuto otázku zatím není zodpovězena a její řešení tak zřejmě čeká na vyložení soudy. Např. americké insolvenční soudy však nejsou v odpovědi na tuto otázku jednotné.

10.4.1.3. Společníci

Na společníky se v reorganizačním řízení nahlíží jako na věřitele.⁴⁰ Tito „věřitelé“ své „pohledávky“ nepřihlašují, ale pouze oznamují insolvenčnímu správci, který vede jejich evidenci. Považování společníků za „věřitele“ má význam zejména v situaci, kdy je reorganizační řízení prováděno pro hrozící úpadek. V takovém případě totiž nemusí být ještě hodnota obchodních podílů společníků nulová a společníkovi je tak umožněno uplatňovat práva týkající se jeho nároku. Naopak, je-li společnost v úpadku pro předlužení, společníci se reorganizace neúčastní. V případě, kdy se nejedná ani o hrozící úpadek, ani o předlužení, může být hodnota obchodního podílu společníka sporná. Zákon řeší naznačený problém tak, že společníkům (nejde-li o předlužení) účast na reorganizačním řízení a hlasování o reorganizačním plánu umožňuje, avšak

---

⁴⁰ § 335 odst. 1 věta první zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona

pro případ sporu o uspokojení společníka stanoví, že výše „pohledávky“ dlužníka je rovna nule.

10.4.1.4. Nedotčení věřitelé

Nedotčení věřitelé jsou takoví, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny. Výše, splatnost, ani další vlastnosti a práva spojená s pohledávkou nedotčeného věřitele se v důsledku schválení reorganizačního plánu nemění. Tato skupina věřitelů o reorganizačním plánu nehlasuje s tím, že její členové se považují za věřitele, kteří reorganizační plán přijali. Vzhledem k tomu, že tito věřitelé nemají možnost o reorganizačním plánu hlasovat, je třeba věnovat zvýšenou pozornost podmínkám jejich uspokojení. Reorganizační plán, který by připravil nedotčené věřitele o možnost uspokojení, by byl zcela jistě v rozporu s kritériem poctivosti záměru reorganizace, a jako takový by nemohl být přijat.

10.4.1.5. Postinsolvenční věřitelé

Postinsolvenční věřitelé jsou takoví, kteří mají pohledávky za podstatou, což jsou pohledávky, které vznikly po dobu trvání insolvenčního řízení. Takové pohledávky se do insolvenčního řízení nepřihlašují a uplatňují se přímo u správce. Musí být přitom uhrazeny do schválení reorganizačního plánu nebo bezprostředně poté. Mají tak povahu pohledávek nedotčených. Zapodstatoví věřitelé se neúčastní hlasování o reorganizačním plánu, ledaže by individuální dohodou mezi dlužníkem a konkrétním věřitelem byl stanoven opak.⁴¹

10.4.2. Kontrola rozdělení věřitelů

Rozdělení věřitelů do skupin provádí předkladatel reorganizačního plánu. Kritéria pro zařazení věřitelů do konkrétních skupin nejsou zákonem zcela vyčerpávajícím způsobem upravena a ponechávají tak předkladateli určitý prostor pro úvahu, jakým způsobem jednotlivé věřitele rozdělit. Tento prostor může být využit jak ve prospěch věřitelů a reorganizačního plánu, tak pro nelegitimní manipulaci. Z toho důvodu zákon stanoví dvě úrovně soudního přezkumu rozdělení věřitelů do skupin. Prvním z nich je kontrola odůvodněnosti a vhodnosti rozdělení věřitelů dle ustanovení § 337 odst. 5 insolvenčního zákona, kterou soud provádí vždy při schvalování

---

⁴¹ RICHTER, T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 406

reorganizačního plánu, druhou kontrola na návrh dotčeného věřitele nebo předkladatele v souladu s ustanovením § 337 odst. 6 insolvenčního zákona.

Kontrola zařazení věřitelů do skupin patří mezi složité otázky insolvenčního řízení. Vodítkem pro posouzení záměrů předkladatele může soudům být text rozsudku amerického odvolacího insolvenčního soudu: „Pokud existuje jedno jasné přikázání v jinak zmatené judikatuře ohledně zařazování pohledávek do skupin, toto přikázání zní: nezařadíš podobné nároky odlišně je proto, abys manipulací dosáhl kladného výsledku hlasování o reorganizačním plánu.“⁴²

10.4.3. Rozhodování věřitelů po skupinách

O reorganizačním plánu se hlasuje zpravidla na schůzi věřitelů. Hlasování je možné i mimo schůzi věřitelů, a to i před podáním návrhu na povolení reorganizace. Podmínkou je, aby věřitelé měli možnost seznámit se se všemi informacemi potřebnými pro jejich rozhodnutí. V takovém případě je možné (prokáže-li se, že předjednaný plán schválily všechny skupiny přihlášených věřitelů potřebnou většinou hlasů a rozřazení do skupin odpovídá výsledkům přezkumu a ocenění), aby zvláštní schůze věřitelů k hlasování o reorganizačním plánu nebyla vůbec svolána. Výsledky hlasování provedeného mimo schůzi věřitelů lze rovněž připočítat k výsledkům dosaženým na schůzi. Objeví-li se mezi výsledky hlasování rozpor, považuje se za rozhodné to hlasování, které bylo provedeno na schůzi věřitelů.

Každá skupina hlasuje samostatně, přičemž systém hlasování je takový, že se posuzují dvě kritéria, prostá většina všech členů skupiny počítaná podle hlav a současně prostá většina jmenovité hodnoty pohledávek členů skupiny. Pro přijetí je přitom nutné, aby obě kritéria byly splněny současně. Ve skupině společníků se hlasuje odlišným způsobem. Dvě kritéria zůstávají, prostá většina členů skupiny počítaná podle hlav také, druhá požadovaná většina se však počítá ze základního kapitálu s tím, že souhrnný podíl základního kapitálu společníků musí pro přijetí návrhu činit alespoň dvě třetiny jeho výše. Hlasování podléhá dohledu insolvenčního soudu, který může v odůvodněných případech rozhodnout, že k hlasu věřitele, který přijal nebo odmítl

---

⁴² Phoenix Mutual Life Insurance Co. v. Greystone III Joint Venture, 995 F.2d 1274, 1279 (5th Cir. 1991), citováno dle RICHTER, T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 407

reorganizační plán v důsledku jednání, které je v rozporu se zákonem nebo jej obchází, se nepřihlíží. Toto ustanovení má zabránit jednání směřujícímu k nekalému získávání hlasů věřitelů pro nebo proti plánu, typicky zejména v situacích, kdy je věřiteli za hlasování určitým způsobem nabízena výhoda, kterou by jinak nezískal, např. přednostní uspokojení pohledávky jinak než na základě plánu. Takové jednání má samozřejmě kromě toho, že je klasickým případem zneužívání a obcházení účelu zákona, také trestněprávní aspekty ve smyslu ustanovení § 256b zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona.

Insolvenční soud může rozhodnout o tom, že se k hlasu určitého věřitele nepřihlíží jak před schválením reorganizačního plánu, zpravidla přímo na schůzi věřitelů svolané k projednání reorganizačního plánu. Insolvenční soud však může rozhodnutí vydat i po schválení reorganizačního plánu v rámci dohlédací činnosti soudu. Jedná-li se o hlasy rozhodující, je třeba hlasování v takovém případě opakovat.

Hlasování je možné buď osobně nebo písemně.

10.4.4. Schvalování reorganizačního plánu soudem

Po rozhodnutí věřitelů přichází na řadu fáze, kdy o schválení reorganizačního plánu rozhoduje soud. Postup soudu je upraven v ustanovení § 348 insolvenčního zákona. Kritéria a způsoby rozhodnutí soud se přitom liší v závislosti na tom, jaké je stanovisko k reorganizačnímu plánu jednotlivých skupin věřitelů.

Insolvenční soud posuzuje reorganizační plán podle následujících hledisek. Prvním zkoumaným kritériem je soulad reorganizačního plánu s insolvenčním zákonem a poctivost záměru předkladatele. Pro posouzení těchto kritérií soud zejména zkoumá, jakým způsobem mají být věřitelé uspokojeni a zda jejich rozřazení do skupin je v souladu se zákonem. Přitom platí, že věřitelé v rámci jedné skupiny musí být uspokojeni stejným poměrem. Pokud by plán některému z věřitelů poskytoval nižší plnění než ostatním v rámci jedné skupiny, musí s tím takový věřitel vyslovit souhlas. V opačném případě není možné plán schválit. Pro rozřazení věřitelů do skupin, jak už bylo řečeno, platí, že kritéria pro zařazení věřitelů do konkrétních skupin nejsou zákonem zcela vyčerpávajícím způsobem upravena a předkladateli reorganizačního plánu je tak ponechán určitý prostor pro úvahu. Pokud soud v dosavadním průběhu

řízení ke kontrole rozdělení věřitelů nepřistoupil, učiní tak právě po rozhodování věřitelů.

Dále soud zkoumá, zda při hlasování věřitelů na schůzi či mimo ni došlo ke schválení reorganizačního plánu potřebnou většinou hlasu ze strany všech skupin věřitelů a zda skupiny, které reorganizační plán považuje za nedotčené a které o přijetí plánu nehlasují a jejich souhlas se presumuje, skutečně nedotčené jsou.

Dalším kritériem je tzv. „test nejlepšího zájmu (anglicky best interest test).⁴³ Jde o zkoumání, zda každý věřitel podle reorganizačního plánu získá plnění, jehož hodnota je ke dni účinnosti reorganizačního plánu stejná nebo vyšší než hodnota plnění, které by zřejmě obdržel, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem. Řešení úpadku reorganizací nesmí být z pohledu žádného jednotlivého věřitele méně finančně výhodné než řešení konkursem. Výjimkou je případ, kdy věřitel s nižším uspokojením sám výslovně souhlasí.

Posledním předmětem kontroly v této fázi řízení je skutečnost, zda byly uspokojeny postinsolvenční (zapodstatové) a jim na roveň postavené pohledávky. Pokud tomu tak dosud není, měl by si soud vyžádat dostatečné záruky, že tyto pohledávky budou skutečně zaplacený ihned poté, co se plán stane účinným.

Insolvenční soud může rovněž na návrh některého z účastníků řízení o zařazení věřitele do jiné skupiny.

10.4.5. Rozhodování o plánu, který nebyl schválen všemi skupinami věřitelů

Hlasování věřitelů může skončit i tak, že některá ze skupin vysloví s reorganizačním plánem svůj nesouhlas. Pokud k takové situaci dojde, může předkladatel navrhovaný reorganizační plán změnit a předložit jej k novému hlasování věřitelů. Druhou možností pak je návrh soudu, aby reorganizační plán schválil i přesto, že některou ze skupin věřitelů schválen nebyl. V takovém případě může soud rozhodnout o schválení reorganizačního plánu na základě jeho důkladného posouzení. Hovoříme o tzv.

---

⁴³ RICHTER, T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 410

„nahrazení souhlasu skupiny věřitelů soudem“.⁴⁴ Smyslem tohoto postupu je zabránit obstrukcím ze strany různých skupin věřitelů.

Zákon stanoví pro takový případ soudu, aby prozkoumal, kromě podmínek upravených ustanovením § 348 odst. 1 insolvenčního zákona, které jsou uvedeny v předchozí části této kapitoly, ještě další tři podmínky.

- a) zda plán přijala alespoň jedna skupina věřitelů s tím, že se nemůže jednat o skupinu, do které jsou zařazeni společníci a členové dlužníka
- b) zda reorganizační plán zajišťuje rovné zacházení s každou pohledávkou v rámci skupiny, která plán nepřijala
- c) zda lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že schválení a uskutečnění reorganizačního plánu nepovedení k dalšímu úpadku společnosti nebo k její likvidaci (samozřejmě v případě, není-li likvidace reorganizačním plánem předvídána).

Všechny tři podmínky přitom musí být splněny současně.

Další postup závisí na tom, která ze skupin věřitelů je tou, která s návrhem reorganizačního plánu nesouhlasí. Posuzuje se přitom tzv. spravedlnost reorganizačního plánu vůči jednotlivým skupinám věřitelů.

10.4.5.1. Nesouhlas skupiny zajištěných věřitelů

Nesouhlas skupiny zajištěných věřitelů (jak je uvedeno výše zpravidla každý zajištěný věřitel tvoří samostatnou skupinu), tj. v podstatě nesouhlas každého ze zajištěných věřitelů, může soud nahradit svým rozhodnutím, jsou-li kromě obecných splněny následující podmínky:

- zajištění věřitelé mají dle navrhovaného reorganizačního plánu k zajištění svých pohledávek získat stejný nebo obdobný druh zajištění, v témže pořadí, ke stejnému nebo obdobnému majetku dlužníka, případně k jinému majetku dlužníka nejméně stejné hodnoty stanovené ke dni účinnosti reorganizačního plánu
- a zároveň mají zajištění věřitelé obdržet plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu se bude rovnat nejméně hodnotě zajištění

---

⁴⁴ RICHTER, T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 412

stanovené ve znaleckém posudku připravovaném pro účely ocenění majetkové podstaty dle ustanovení § 153 insolvenčního zákona

10.4.5.2. *Nesouhlas skupiny nezajištěných věřitelů*

Nesouhlas skupiny nezajištěných věřitelů je možné nahradit rozhodnutím soudu opět při splnění obecných podmínek, je-li současně splněna alespoň jedna z následujících:

- každý věřitel, který je zařazený do skupiny, která přijetí reorganizačního plánu odmítla, má podle tohoto plánu získat takové plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu není nižší než jmenovitá hodnota jeho zjištěné pohledávky s úrokem ke dni účinnosti reorganizačního plánu
- žádný z věřitelů, jejichž pohledávka je podřízena pohledávkám věřitelů ze skupiny, která vyslovila s návrhem reorganizačního plánu souhlas, neobdrží žádné plnění

Tedy, nesouhlasí-li skupina nezajištěných věřitelů s reorganizačním plánem, lze tento plán považovat vůči této skupině za spravedlivý a schválit jen tehdy, pokud tato skupina buď dostane zapláceno plnou výši své pohledávky, nebo pokud žádný nositel podřízeného nároku na majetek společnosti neobdrží podle plánu žádné plnění. Toto pravidlo se v americké insolvenční praxi označuje jako pravidlo absolutní přednosti (*absolute priority rule*).⁴⁵

10.4.5.3. *Nesouhlas společníka*

Konečně za spravedlivý vůči společníkovi, který s reorganizačním plánem nesouhlasí, se má takový plán, podle něž má ke dni účinnosti plánu každý společník nebo člen dlužníka obdržet nejméně takové plnění, které by se mu jinak dostalo po proběhlém konkursu na majetek dlužníka a jeho následné likvidaci. Splnění této podmínky není třeba zkoumat, pokud na základě reorganizačního plánu nezíská některá skupina nezajištěných věřitelů plnění, jehož celková současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu je alespoň stejná jako celková jmenovitá hodnota všech zjištěných pohledávek věřitelů zařazených do této skupiny včetně úroku k těmto pohledávkám ke dni účinnosti reorganizačního plánu.

---

⁴⁵ RICHTER, T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 414

Tato složitá zákonná definice lze stručně shrnout přibližně tak, že pokud některá skupina nezajištěných věřitelů neobdrží alespoň tolik, kolik činí celková hodnota všech zjištěných pohledávek věřitelů této skupiny včetně úroků, pak se bez dalšího považuje reorganizační plán za spravedlivý i vůči skupině společníků a členů dlužníka, pokud jej dobrovolně nepřijala.

11. Způsoby reorganizace

Reorganizační plán může nabízet celou řadu způsobů, kterými lze řešit úpadek dlužníka. Ustanovení § 341 insolvenčního zákona tyto způsoby vypočítává pouze demonstrativně, když uvádí jen některé nejběžnější formy reorganizace, za které považuje:

- restrukturalizaci pohledávek věřitelů,
- prodej celé majetkové podstaty či její části nebo dlužníkovu podniku,
- vydání části dlužnickových aktiv věřitelů nebo převodem těchto aktiv na nově založenou právnickou osobu, v níž mají věřitelé majetkovou účast,
- fúzi dlužníka,
- emisí akcií nebo jiných cenných papírů dlužníkem nebo nově založenou právnickou osobou,
- zajištění financování provozu dlužníkovu podniku nebo jeho části,
- změnou stanov nebo jiných dokumentů upravujících vnitřní poměry dlužníka.⁴⁶

11.1. Změna výše, splatnosti a pořadí dluhu

„Reorganizačním plánem lze především měnit výši, splatnost, úrokový výnos, pořadí a jiné parametry závazků dlužníka.“⁴⁷ Zasahuje-li reorganizační plán do práv věřitele, musí v něm být uvedeno, o jakou částku se jeho pohledávka snižuje nebo jak dlouho bude trvat odklad její splatnosti nebo vykonatelnosti, případně v čem spočívají jiné zásahy do práv věřitele.

11.2. Zvýšení základního kapitálu, resp. konverze dluhu na obchodní podíly

Rekapitalizace dlužníka konverzí pohledávek věřitelů do podílů na základním kapitálu společnosti, česky označovaná zpravidla jako kapitalizace pohledávek, je jedním ze základních reorganizačních opatření. Dochází tak ke zvýšení základního kapitálu dlužníka. Právní skutečností, na jejímž základě ke změně základního kapitálu dochází, je schválený reorganizační plán, s tím, že obecná ustanovení obchodního zákoníku

---

⁴⁶ § 341 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona

⁴⁷ RICHTER, T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 391

o změně zapisovaných skutečností se v takovém případě nepoužijí.⁴⁸ Má-li dle reorganizačního plánu dojít ke změně údajů, které se zapisují do obchodního rejstříku, musí v něm být uvedeno i to, které údaje mají být z obchodního rejstříku vymazány či nově zapsány.

11.3. Převod majetku na novou společnost

Majetek společnosti nebo jeho část může být též převeden na jednu či více nových společností. V úvahu přichází založení nové společnosti, ve které budou mít věřitelé majetkovou účast, či fúze dlužníka (právnícké osoby) s jinou osobou. V takovém případě mohou být věřitelé uspokojeni buď získáním nároků na majetek nové společnosti, nebo rozdělením výnosu z prodeje těchto nároků jiným subjektům. Majetek dlužníka je v takovém případě nutné převést na novou společnost bez starých závazků. Kontraktační jednání proto není myslitelné bez součinnosti s původními věřiteli, kteří musí udělit k případným převodům majetku svůj souhlas. Je proto velice žádoucí, aby se tyto subjekty reorganizačního řízení účastnily. Výhodou tohoto řešení je tak mimo jiné to, že případné nové financování může být poskytnuto přímo nové společnosti nezatížené starými závazky a věřitelé tak nebudou vystaveni složitým právním problémům a nejistotám spojeným s financováním původní, insolventní společnosti.

11.4. Zpeněžení majetkové podstaty

Jakkoli je prodej majetkové podstaty typickým postupem konkursního řízení, není tento způsob vyloučen ani v rámci reorganizace. V americkém insolvenčním řízení je tento postup v poslední dekádě dokonce převažující metodou reorganizace, ač je samozřejmě možné namítat, že reorganizace dle kapitoly 11 U.S. BC má poněkud jiný obsah než reorganizace dle naší právní úpravy.

V českém právním prostředí může být reorganizace jako cesta k prodeji majetkové podstaty zvolena například proto, aby tento proces mohl proběhnout pod kontrolou věřitelů a nikoli správce. Takový postup byl ostatně volen již v minulosti v řadě

---

⁴⁸ § 353 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona

případů vyrovnání podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, kdy prodej majetku byl výsledkem vyrovnacího řízení, s tím, že na jeho zpeněžení v rámci tohoto řízení dohlíželi věřitelé a nikoli správce.

V reorganizaci však nemusí být zpeněžen veškerý majetek společnosti, takže bude zřejmě častá spíše varianta, kdy bude zpeněžen pouze majetek sloužící k vedlejším činnostem společnosti, či majetek nepodstatný pro provoz podniku, a to zejména pro účely zajištění provozního financování podniku dlužníka nebo za účelem výplaty výtěžku prodeje věřitelům.

Pokud to jejich povaha připouští, může reorganizační plán obsahovat i několik způsobů reorganizace současně.

12. Účinky plánu a jeho plnění

Není-li soudem stanoveno pozdější datum či nestanoví-li samotný reorganizační plán odložení účinnosti na později, nabývá reorganizační plán účinnosti právní mocí rozhodnutí soudu o jeho schválení. Schválením reorganizačního plánu vstupuje reorganizační řízení do další fáze – fáze plnění schváleného plánu a dohledu nad jeho plněním. Schválením reorganizačního plánu dochází k řadě jednorázových právních skutečností.

Dlužník má od účinnosti reorganizačního plánu plná dispoziční oprávnění, která mohou být omezena jedině reorganizačním plánem. Úloha insolvenčního správce se omezuje výhradně na dohled. Ten současně vykonává i věřitelský výbor.

Mění-li reorganizační plán společenskou smlouvu, stanovy nebo jiné dokumenty upravující vnitřní poměry dlužníka, pak je účinný reorganizační plán titulem, na jehož základě dochází ke změně údajů zapisovaných do obchodního rejstříku.

Reorganizační plán se ukládá do sbírky listin.

12.1. Nahrazení dosavadních nároků na majetek společnosti novými nároky

Ustanovení § 356 odst. 1 insolvenčního zákona způsobuje zánik práv všech věřitelů vůči dlužníkovi a nahrazuje je právy novými, specifikovanými reorganizačním plánem. Díky tomuto ustanovení musí být obsah reorganizačního plánu naprosto přesný a musí zcela vyčerpávajícím způsobem upravovat specifikaci nových nároků věřitelů dlužníka. Reorganizační plán tak musí reagovat i na situaci, kdy předpokládá, že některý z nároků zůstane po schválení plánu zachován. Takový případ je nutné řešit zřejmě tak, že nárok „nový“ bude definován zcela identicky jako nárok původní, schválením plánu zanikající. Stejný případ nastane v situaci, kdy se na některou ze skupin věřitelů hledí jako na plánem nedotčenou. Má-li být zachováno zajištění pohledávky, je třeba to v reorganizačním plánu výslovně stanovit. Nestanoví-li plán něco jiného, zanikají účinností plánu též obchodní podíly dosavadních společníků společnosti (považují-li se za pohledávky ve smyslu ustanovení § 335 odst. 1 insolvenčního zákona).

Vzhledem k tomu, že zanikají všechny závazky společnosti vzniklé do okamžiku účinnosti reorganizačního plánu, je třeba se též vyrovnat se závazky postinsolvenčními a preferovanými předinsolvenčními, které musí být uhrazeny před schválením plánu soudem nebo ihned poté, co se plán stane účinným. Kdyby nebyly tyto závazky před rozhodováním soudu uhrazeny nebo kdyby plán neobsahoval způsob jejich úhrady plánem předpokládaným způsobem, nemohl by soud reorganizační plán schválit.

Práva věřitelů vůči spoludlužníkům a ručitelům zůstávají reorganizačním plánem nedotčena. Toto pravidlo, zakotvené v ustanovení § 356 odst. 3 insolvenčního zákona, lze ovšem uplatnit pouze v případě, nedojde-li k modifikaci věřitelovy zajištěné pohledávky na jiný nárok, např. obchodní podíl.

Jakmile je reorganizační plán schválen, mohou věřitelé vymáhat pouze nároky vyplývající z reorganizačního plánu. Případné porušení nových závazků ze strany dlužníka nemá na proběhlou novaci žádný vliv. Touto konstrukcí se ustanovení o reorganizaci výrazně odlišuje od řízení vyrovnacího podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, které předpokládalo návrat v předchozí stav i v případě porušení nových závazků byť vůči jen jedinému z věřitelů.

12.2. Správa společnosti po účinnosti plánu a plnění reorganizačního plánu

Po nabytí účinnosti reorganizačního plánu jsou managementu dlužníka navrácena v plném rozsahu dispoziční práva k majetku společnosti. Majetek však i nadále tvoří majetkovou podstatu. Management je však oprávněn a povinen jednat v zájmu věřitelů. Reorganizační plán navíc může dispoziční oprávnění managementu omezit. Jsou-li dispoziční oprávnění managementu omezena, vykonává je v příslušném rozsahu insolvenční správce s tím, že úkony managementu provedené v rozporu s tímto omezením jsou neplatné.

Věřitelský výbor zůstává nadále ve funkci a může si vyhradit, že zásadní právní úkony smí management provádět jen s jeho souhlasem. Toto právo má věřitelský výbor

i v případě, že jej reorganizační plán nezakotvuje. Dozorčí činnost soudu je rovněž nepřerušena.

12.3. Změny reorganizačního plánu

Navrhovatel reorganizačního plánu může navrhnout též jeho změnu, a to v případě, bude-li plán díky této změně lépe splnitelný. V návrhu musí detailně popsat důvody změny, způsob jejího provedení a rovněž dopady změny na jednotlivé skupiny původních věřitelů i na věřitele nové. O návrhu změny je potřeba informovat původní i nové věřitele. Řízení o schválení změn probíhá obdobně, a to včetně přípravy a schvalování zprávy o reorganizačním plánu soudem. Hlasování o přijetí změn je oproti původnímu plánu složitější, neboť je třeba získat souhlas všech skupin původních věřitelů i věřitelů nových, tj.

- většiny nových věřitelů, jejich pohledávky jsou podle reorganizačního plánu zajištěny
- většiny nových věřitelů, jejich pohledávky nejsou podle reorganizačního plánu zajištěny
- většiny společníků dlužníka nebo jiné právnické osoby, na kterou podle reorganizačního plánu přešel majetek dlužníka

Ustanovení § 347 insolvenčního zákona, které obsahuje pravidlo o počítání potřebných většin se přitom použije obdobně.

Vysloví-li věřitelé se změněným plánem svůj souhlas, resp. pokud se v souladu s ustanovením § 361 odst. 5 ve stanovené lhůtě nevyjádří, insolvenční soud změněný plán schválí. V opačném případě zůstává v platnosti reorganizační plán původní.

13. Ukončení reorganizačního řízení

Reorganizace může být skončena trojím způsobem

- konverzí na konkurs,
- splněním reorganizačního plánu,
- zrušením reorganizačního plánu pro nepoctivé jednání.

13.1. Splnění reorganizačního plánu

K řádnému splnění reorganizačního plánu dochází v případě, že společnost řádně splnila nové nároky na svůj majetek tak, jak bylo předpokládáno reorganizačním plánem a úpadek či hrozící úpadek tak byl vyřešen. V takovém případě soud vezme splnění plánu na vědomí rozhodnutím, kterým reorganizaci ukončí. Uvedený postup soudu je možný i v případě, kdy není reorganizační plán splněn zcela, ale alespoň v jeho podstatných částech. Půjde zejména o případy, kdy společnost bude své povinnosti stanovené reorganizačním plánem řádně plnit a zároveň nebudou existovat pochybnosti o tom, že by tak v budoucnu neměla činit. Ukončení reorganizačního řízení v takovém případě může vést k úspoře nákladů.

Po skončení reorganizace insolvenční soud rozhodne o výši odměny insolvenčního správce a jeho nákladech a zprostí jej funkce.

13.2. Přeměna reorganizace na konkurs

Kdykoli v průběhu reorganizace může insolvenční soud rozhodnout o přeměně reorganizace na konkurs. Důvodů pro tento krok je celá řada. V některých případech rozhoduje insolvenční soud bez jednání, a to pokud

- reorganizace byla povolena na návrh dlužníka a ten posléze navrhl její přeměnu v konkurs,
- oprávněná osoba nesestavila ve stanovené lhůtě reorganizační plán nebo předložený plán vzala zpět,
- insolvenční soud reorganizační plán neschválil a lhůta pro jeho předložení marně uplynula.

V ostatních případech soud rozhoduje po jednání, jemuž jsou účastni dlužník, navrhovatel reorganizace, insolvenční správce a věřitelský výbor. Jedná se o tyto případy:

- v průběhu provádění reorganizačního plánu dlužník neplní své povinnosti stanovené tímto plánem nebo se ukáže, že podstatnou část plánu nebude možné splnit,
- dlužník neplatí řádně a včas úroky dle zákona nebo v podstatném rozsahu neplní své jiné splatné peněžité závazky,
- dlužník po schválení reorganizačního plánu přestal podnikat, ačkoli tak podle reorganizačního plánu činit měl.

S rozhodnutím o přeměně reorganizace v konkurs jsou spojeny účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka a insolvenční řízení dále pokračuje dle hlavy první části druhé insolvenčního zákona

O přeměně v konkurs není možné rozhodnout v případě, že již byly podstatné body reorganizačního plánu splněny.

13.3. Zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu

Poslední možností ukončení reorganizace je postup, kdy insolvenční soud rozhodne, a to i bez návrhu, o zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu. Učiní tak z důvodů spočívajících v zakázaném, zpravidla nepoctivém, podvodném či protiprávním jednání některého z účastníků reorganizace. Insolvenční zákon stanoví soudu pro takové rozhodnutí lhůty, po jejichž uplynutí již nelze rozhodnutí o schválení reorganizace zrušit, a to ani v případě, kdyby důvody pro jeho zrušení skutečně existovaly.

Do šesti měsíců od účinnosti rozhodnutí o schválení reorganizace může soud toto rozhodnutí zrušit, pokud zjistí, že:

- některému věřiteli byly poskytnuty zvláštní výhody, aniž s tím ostatní věřitelé stejné skupiny souhlasili,
- schválení reorganizačního plánu bylo dosaženo podvodným způsobem.

Do tří let pak může soud rozhodnutí o schválení reorganizace zrušit, pokud dojde k tomu, že dlužník, jeho statutární orgán nebo člen statutárního orgánu bude pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, který dosáhl schválení reorganizačního plánu nebo podstatně zkrátil věřitele.

Zrušení reorganizačního plánu má pro dlužníka samozřejmě negativní důsledky, z nichž nejdůležitější jsou zejména ty, že věřitelé mohou bez dalšího znovu požadovat uspokojení svých pohledávek a jiných práv, která měli před schválením zrušeného reorganizačního plánu a které rozhodnutím o schválení reorganizačního plánu zanikly, práva věřitelů a třetích osob založená zrušeným reorganizačním plánem nejsou zrušením plánu dotčena, insolvenční soud navíc může učinit jakákoli opatření k ochraně oprávněných zájmů věřitelů.

S právní mocí rozhodnutí o zrušení reorganizačního plánu se řízení vrací do stavu, kdy je povolena reorganizace, ale ještě není schválený žádný reorganizační plán. Zároveň však již uplynuly všechny lhůty pro jeho předložení. V takovém případě soudu nezbyvá, než rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurs postupem uvedeným v předchozí kapitole.⁴⁹

---

⁴⁹ ZELENKA, J. a kolektiv: *Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*, 1. vydání, Praha, Linde Praha a.s., 2007, str. 529

14. Dynamika vývoje právní úpravy insolvenčního práva

Insolvenční zákon prochází poměrně dynamickým vývojem. Je to pochopitelné, neboť se jedná o zcela novou právní úpravu a některé otázky se objevují postupně tak, jak se odborná i laická veřejnost se zákonem seznamuje. Za dobu své existence byl insolvenční zákon sedmkrát novelizován. Přestože se jednalo zpravidla o menší změny spíše formulačního charakteru, nelze nevidět, že nové a významnější novely insolvenční zákon zřejmě teprve čekají.

Z významných novel insolvenčního zákona nelze nezmínit hned tu první, kterou byla účinnost zákona odložena z 1. července 2007 na 1. leden 2008. Další změny potom vyvolalo přijetí zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

Významnou změnu, která zásadním způsobem ovlivňuje okamžik, ke kterému nastávají účinky zahájení insolvenčního řízení, přinesl zákon č. 296/2007 Sb., kterým ještě před nabytím účinnosti insolvenčního zákona došlo k modifikaci zákonné povinnosti soudu zveřejnit nejpozději do dvou hodin poté, kdy soudu došel insolvenční návrh, vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení. Uvedená modifikace spočívala v tom, že tuto povinnost neměl soud v případě, došel-li návrh mimo rozvrženou pracovní dobu soudu nebo v době kratší než dvě hodiny před koncem pracovní doby. V takovém případě novela stanovila soudu povinnost zveřejnit vyhlášku do dvou hodin poté, co byla rozvržená pracovní doba opět zahájena. Přestože se jednalo o přechodné ustanovení, které mělo být účinné pouze do konce roku 2008, původní myšlenka striktní dvouhodinové lhůty byla nakonec zcela opuštěna a toto znění bylo zákonem č. 458/2008 Sb. s účinností od 1.1.2009 vtěleno přímo do ustanovení § 101 odst. 1 insolvenčního zákona.

V důvodové zprávě k novele insolvenčního zákona, která ustanovení § 101 odst. 1 uvedeným způsobem mění, zaujala vláda stanovisko, že dosavadní aplikační praxe ukázala, že stávající stav je zcela vyhovující a omezení doby, kdy soud musí do dvou hodin po přijetí návrhu vydat vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení pouze na úřední hodiny insolvenčního soudu, nepřináší žádné komplikace. Změna dosavadní praxe a návrat k původnímu záměru právní úpravy by s sebou přinesla významné finanční a organizační zatížení jak aplikujících soudů, tak i subjektů, které informace

z insolvenčního rejstříku zpracovávají při každodenních obchodních operacích. Mezi nežádoucí důsledky by mimo jiné patřilo bezodkladné organizační a technické zajištění insolvenčních soudů pro plnění povinnosti vydat a zveřejnit vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení mimo jejich úřední hodiny a pro dobu ve dnech pracovního klidu.⁵⁰

Výrazné změny insolvenčního zákona připravilo Ministerstvo spravedlnosti jako reakci na hospodářskou krizi. Dílem se jedná o snahu zefektivnit zákonem stanovený procesní postup, dílem o postup vynucený úpadkem velkých sklářských podniků ze skupiny Bohemia Crystalex Trading, které jsou významným zaměstnavatelem i obchodním partnerem řady subjektů prakticky ve všech regionech České republiky. Chystaná novela, která byla dne 3.4.2009 schválena v prvním čtení poslaneckou sněmovnou⁵¹, přináší několik zajímavých změn, které ovlivní i reorganizační řízení. Cílem změn je totiž nastavit taková pravidla, aby insolvenční zákona více než dosud umožňoval zachování podniku a jeho reorganizaci narozdíl od stále výrazně převládajícího likvidačního řešení úpadku.

I další z plánovaných změn budou mít v případě jejich přijetí vliv na proces reorganizace. Změnou ustanovení § 25 má být navrhovateli reorganizačního plánu umožněno, je-li s rozhodnutím soudu o úpadku spojeno rozhodnutí o jeho řešení formou reorganizace, aby navrhovatel plánu v něm určil osobu insolvenčního správce. V takovém případě soud jmenuje insolvenčním správcem tuto osobu.

Zcela zásadní je pak ustanovení o tzv. úvěrovém financování. Novela má vytvořit podmínky motivující subjekty k poskytování společnosti v úpadku úvěr. Činí tak pomocí zajištění přednosti při splácení půjčky z běžného provozu podniku. Dosavadní zajištění věřitelé mají mít přednostní právo, aby smlouvy o úvěrovém financování byly uzavřeny s nimi, pokud nenabídnou horší podmínky než nejlepší nabídka. Jako problematické se ale jeví ustanovení druhého odstavce navrhovaného znění § 41, dle kterého pohledávka z úvěrového financování v rozsahu, v němž nebyla uhrazena jako

---

⁵⁰ Důvodová zpráva ze dne 10.9.2008 k návrhu zákona, kterým se mění insolvenční zákon.

⁵¹ Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony – Sněmovní tisk 770.0, část 1/2

pohledávka za majetkovou podstatou nebo ze zajištění smlouvy o úvěrovém financování, má být pokládána za zajištěnou ve stejném pořadí jako pohledávky zajištěných věřitelů. Pohledávka z úvěrového financování tak bude moci být uspokojena z výtěžku zpeněžení zajištění původních zajištěných věřitelů. Takováto změna, která relativizuje samotný princip zajištěného financování, bude zřejmě ještě podrobena pečlivému zkoumání, neboť ihned po jejím přijetí se objevila řada protichůdných názorů. Banky, které jsou zpravidla významnými zajištěnými věřiteli, prostřednictvím České bankovní asociace proti novele brojí, zatímco např. Hospodářská komora považuje zvýhodnění nových věřitelů za spravedlivé a potřebné, a to z toho důvodu, že takový nový věřitel nese vyšší riziko. Je zřejmé, že situace, kdy ten, kdo poskytne společnosti, která je v úpadku, úvěr, čímž získá právo být uspokojen ze zástavy, která byla již dříve zastavena ve prospěch někoho jiného, může motivovat věřitele k poskytování takových úvěrů, což v konečném důsledku může přispět k většímu využití sanační metody řešení úpadku. Na druhou stranu se tak fakticky snižuje hodnota zástavy toho, kdo úvěr poskytl dříve, neboť takový věřitel samozřejmě nemá jistotu, že se jeho dlužník ocitne v úpadku a že právo na uspokojení z „jeho“ zástavy vznikne i třetímu subjektu. Návrh tak v podstatě narušuje i obecný princip, podle kterého jsou věřitelé uspokojováni v tom pořadí, v jakém jejich zajištění vzniklo.

Připravovaná novela rovněž modifikuje přednostní právo dlužníka na sestavení reorganizačního plánu. Dlužník takové právo mít nemá, pokud se tak usnesli věřitelé na schůzi věřitelů. Původní a dosud aktuální znění dává věřitelům tuto možnost pouze v případě, kdy bude reorganizace prováděna na základě návrhu jiné osoby než dlužníka.

15. Insolvenční zákon po roce účinnosti

Je zřejmé, že přípravu nového zákona si vyžádala především všeobecná nespokojenost s aplikací starého zákona o konkursu a vyrovnání, kdy byly kritice podrobovány zejména zdlouhavost řízení, malý rozsah práv věřitelů a v neposlední řadě také dominance likvidačního konkursu nad vyrovnáním. Insolvenční zákon má za sebou více než rok účinnosti. Přestože na obsáhlejší rozbory jeho pozitiv a negativ je ještě brzy, již dnes je možné povšimnout si některých změn, které oproti původní úpravě obsažené v zákoně o konkursu a vyrovnání přinesl. Patrné je především zrychlení celého řízení. Přispívá k tomu zcela jistě fakt, že zákon obsahuje komplexní úpravu celého procesu a přehledně a jednoznačně ukládá všem zúčastněným subjektům, co mají v které fázi řízení dělat. Změnily se také podmínky pro zpeněžení. Zatímco dříve rozhodoval o zpeněžování majetku správce konkursní podstaty, dnes má věřitel mnohem větší pravomoci. Zejména zajištěný věřitel pak má výsadní pravomoci vztahující se k zajištěnému majetku.

Nedostatek je pak zřejmě možno vidět v tom, že se dosud nepodařilo zvrátit poměr mezi likvidační a sanační metodou řešení úpadku. Za rok 2008 bylo prohlášeno 1721 konkursů na obchodní společnosti, včetně živnostníků pak 5141. Naproti tomu reorganizací bylo schváleno pouze 6. Důvodů, proč je tomu tak, lze nalézt hned několik. Jednak je to právě postavení zajištěných věřitelů, kteří nemají zájem na investicích do podniků v úpadku a dávají jednoznačně přednost zpeněžení, ať už souboru či jednotlivých položek movitého a nemovitého majetku, jímž jsou jejich pohledávky zajištěny. Kritiku si vysloužily také podmínky reorganizace, které jsou dle názorů některých insolvenčních správců tak přísné, že je téměř žádný dlužník nemůže splnit. Příkladem budiž současné problémy skláren a porcelánek, které, ač mají většinou nasmlouvané zakázky, postupují cestou likvidačního konkursu. Ozývají se rovněž hlasy, že reorganizační řízení je příliš drahé a složité a je jen pro velké společnosti.

Zdá se tedy, že vlastní smysl nového zákona, vyvážení poměru mezi likvidační a sanační formou, jež je cílem zákonodárců i odborné veřejnosti prakticky po celém ekonomicky vyspělém světě, se dosud nepodařilo naplnit.

Závěr

Cílem této práce bylo zpracovat právní úpravu reorganizace jako jednoho z možných způsobů řešení úpadku, poukázat na její možnosti a úskalí, popsat postup, jakým reorganizace probíhá a naznačit možnosti jejího praktického využití.

Práci uvádí popis institutu úpadku, který má pro insolvenční právo klíčový význam. Úvodní kapitola se proto věnuje ekonomickému a právnímu pojetí úpadku, jeho důsledkům a nutnosti jeho právní regulace.

Insolvenční právo má nejen na našem území dlouhou historickou tradici. Krátký exkurs do historie proto nebylo možné opomenout, a to od prvopočátků obsažených v římském právu, přes období Rakouska-Uherska a první republiky až po zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který aktuální úpravě insolvenčního práva předcházela.

Po stručném úvodu popisujícím přípravu zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, nové způsoby řešení úpadku, jeho definici insolvenčním zákonem a zakotvení nového institutu hrozícího úpadku, práce pokračuje již samotnou reorganizací, když definuje její pojem a zákonem předpokládané podmínky její přípustnosti.

Vzhledem k tomu, že reorganizace je v českém právním řádu institutem zcela novým, vyžádala si práce poměrně obsáhlý výklad týkající se zahraničních právních úprav. Zákonodárce totiž při přípravě zákona čerpal z řady zahraničních předpisů, zejména kapitoly 11 amerického *Bankruptcy Code* a německého insolvenčního zákona (*Insolvenzordnung*), který americkou úpravu přizpůsobuje evropským podmínkám. Za povšimnutí ale stojí i řada dalších úprav, které se od té české v řadě případů liší a mohou tak sloužit jako cenný inspirační zdroj do budoucna. Ať už je to úprava rakouská, která narozdíl od té naší nabízí diverzifikované řízení v závislosti na zvolené metodě a kde reorganizace existuje jako vedlejší způsob řešení úpadku doplňující řízení konkursní a stále využívané řízení vyrovnací, přes francouzskou, která věnuje velkou pozornost prevenci a nabízí řadu institutů pro případ, kdy dlužník ještě není v úpadku, ale kterému úpadek zatím pouze hrozí, až po například slovenskou, která je zajímavá tím, že pojala zcela opačně proti úpravě naší postup

schvalování reorganizačního plánu, kdy věřitelé přichází ke slovu teprve poté, kdy návrh plánu schválí soud.

Všechny popsané právní úpravy mají za cíl zejména zrychlit řízení, zvýšit procento uspokojení věřitelů a zejména zvýšit počet úpadků, které budou řešeny sanační formou, jejímž důsledkem bude „očistění“ dlužníka a zachování jeho existence v ekonomickém slova smyslu. Všechny tyto úpravy, přes všechny odlišnosti, které se v nich objevují, mají jedno společné. Snad s výjimkou té americké, ani jedné z nich se propastný rozdíl mezi využitím likvidační formy řešení úpadku a formy sanační dosud odstranit nepodařilo. Tato skutečnost nabízí otázku, do jaké míry je vůbec možné zákonnou úpravou chování dlužníků ovlivnit.

Úprava insolvenčního zákona vychází z koncepce jednotného insolvenčního řízení, v jehož rámci je nejprve nalézána odpověď na otázku, zda je dlužník v úpadku či nikoli, a poté je ve druhé fázi řízení cílem stanovení nejlepšího způsobu jeho řešení. Vzhledem k této konstrukci obsahuje práce i kapitoly týkající se samotného počátku insolvenčního řízení od definice předpokladů jeho zahájení, přes podání návrhu až po rozhodnutí soudu, kterým se řízení zahajuje. Stranou nezůstává ani návrh na řešení úpadku formou reorganizace.

Zvláštní pozornost zasluhuje tzv. moratorium, což je institut ochranné lhůty, která má poskytnout dlužníkovi čas na pokus o dohodu se svými věřiteli a na nalezení způsobu řešení své majetkové situace.

Rozhodnutím soudu o úpadku dlužníka se končí první část insolvenčního řízení a začíná druhá. Věřitelé, kteří tak dosud neučinili, musí přihlásit své pohledávky a musí v součinnosti s dlužníkem a insolvenčním soudem zvolit, jakým způsobem bude úpadek dlužníka řešen. V této části již práce zmiňuje ostatní způsoby řešení úpadku jen okrajově a věnuje se nadále pouze reorganizaci.

Reorganizace je v podstatě jakousi platformou, která umožňuje věřitelům domluvit se pod dohledem insolvenčního soudu s dlužníkem na způsobu řešení jeho úpadku. Nejedná se tedy ani tak o způsob, jako spíše o návod, pomocí něhož by měl být

optimální způsob nalezen. Zákon přitom nechává volbu způsobu zcela na úvaze zúčastněných subjektů, když různé varianty stanoví pouze demonstrativně.

Klíčovým bodem celého řízení je zpracování tzv. reorganizačního plánu a jednání o jeho schválení. Obsahem reorganizačního plánu je představa jeho navrhovatele o řešení úpadku dlužníka. Aktuální situace v českém insolvenčním právu bohužel neumožnila věnovat se uvedené problematice více z praktického hlediska, neboť ke schválení prvního reorganizačního plánu insolvenčním soudem došlo pouhých několik dní před uzávěrkou rukopisu práce. Práce se proto snaží alespoň podrobně popsat dělení věřitelů do jednotlivých skupin a zmiňuje některá úskalí, která s členěním věřitelů souvisí. Pozornost je věnována též úloze soudu při schvalování reorganizačního plánu a možnostem, jakými lze souhlas jednotlivých skupin věřitelů nahradit.

Po schválení reorganizačního plánu následuje etapa jeho plnění, kdy dochází k nahrazení starých nároků věřitelů novými, které jsou obsahem schváleného reorganizačního plánu. Obsažena je též zmínka o případných změnách reorganizačního plánu a postupech, které je umožňují a následně způsoby ukončení reorganizačního řízení.

Závěrečná část práce pak zhodnocuje aktuální změny insolvenčního práva a hodnotí jeho místo v právním řádu po roce účinnosti insolvenčního zákona.

Insolvenční zákon má za sebou 15 měsíců účinnosti. Je proto zatím poměrně brzy na hodnocení, zda se nový institut reorganizace osvědčil a zda plní úlohu, kterou zákonodárce předpokládal, vyrovná nepoměr mezi likvidačními a sanačními metodami řešení úpadku a nahradí prakticky nevyužívané vyrovnání. Statistiky hovoří o tom, že za uvedenou dobu bylo zahájeno šest řízení o reorganizaci, přičemž pouze v jednom případě zatím došlo ke schválení reorganizačního plánu. Na druhou stranu je zřejmé, že každá nová právní úprava potřebuje čas, než si na ni veřejnost zvykne a naučí se jej používat. Přesto se již objevují hlasy, které tvrdí, že postup cestou reorganizace je příliš složitý, zdoluhavý a nákladný. Ekonomická krize s sebou dokonce přinesla i návrhy novel, které, budou-li přijaty, naprosto zásadním způsobem ovlivní postavení věřitelů v insolvenčním řízení.

Osobně se domnívám, že problém je obdobně jako v řadě ostatních evropských zemí někde jinde, a to zejména ve faktu, že dlužníci řeší svou tíživou ekonomickou situaci pozdě a věřitelé nečiní dostatek pro to, aby své finance ochránili. V situaci, kdy dlužník nemá prakticky žádný majetek, je potom jakýkoli pokus o záchranu předem odsouzen k nezdaru. Netroufám si tvrdit, že řešením je zpřísnění sankcí, které by mohly hrozit statutárním orgánům dlužníka, který se řešení úpadku vyhýbá. Možnosti vidím spíše v osvětě a kultivaci ekonomického prostředí a společnosti vůbec, kdy úpadek přestane být vnímán jako stigma, ale bude na něj nahlíženo spíše jako na součást ekonomického cyklu. Současně s tím dojde naplnění jedna ze základních zásad římského práva, která říká, že smlouvy mají být plněny.

Seznam použité literatury

Literatura

- RICHTER, T., *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2008
- ZELENKA, J. a kolektiv, *Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*. 1. vydání. Praha, Linde Praha, 2007
- SCHELLEOVÁ I., *Konkurz a vyrovnání*. 2. doplněné vydán. Praha. EUROLEX BOHEMIA, 2004
- GOTTWALD, P., *Insolvenzrecht*. SS 2008. Skript zur Vorlesung

Periodika

- KOŠTÁL, P., *Konkursní prvopočátky*. Konkursní noviny. 4/2001. cooper press
- RICHTER, T., *Reorganizace podle nového insolvenčního zákona*. Noviny pro konkurs a vyrovnání. 5/2006. SVO
- DEUTSCH, E., *Jak u našich sousedů?*. Konkursní noviny. 6/2006. cooper press
- KOZÁK, J., *Insolvenční právo krok za krokem*. Noviny pro konkurs a vyrovnání. 4/2007. SVO
- *Pozdní snaha o řešení problémů*. Konkursní noviny. 17/2003. cooper press
- *Evropa a úpadek – 12*. Konkursní noviny. 12/2007. cooper press

Důvodové zprávy, vládní návrhy

- Důvodová zpráva ze dne 21.9.2005 k návrhu insolvenčního zákona
- Důvodová zpráva ze dne 10.9.2008 k návrhu zákona, kterým se mění insolvenční zákon
- Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony – Sněmovní tisk 770.0, část 1/2

Zahraniční právní předpisy

- Insolvenzordnung ze dne 5.10.1994 ve znění pozdějších předpisů
- Konkursverfahren – leden 1997
- Ausschleissverfahren – leden 2006
- Unternehmens-reorganisationsgesetz (URG) – říjen 1997
- Zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurse a reštrukturalizácii ve znění pozdějších předpisů
- Insolvency Act – 1986

Internetové zdroje

- Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci. on-line.
http://ec.europa.eu/civiljustice/index_cs.htm
- Ekonomický portál euroekonom.cz. *Analýza konkurzu a vyrovnání v České republice za období 1993-2006*. on-line.
<http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jb-konkurzy> [1.4.2009]
- BusinessInfo.cz. *Závěrečné shrnutí k právní problematice nového insolvenčního zákona*. on-line.
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/obchodni-pravo/problematika-noveho-insolvencniho-zakona/1000456/48303/> [21.4.2009]
- SALAČ, J.: *K některým otázkám evropského insolvenčního práva – nad rozhodnutím ESD ve věci Eurofood (Parmalat)*. iPrávník.cz. on-line
http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/pravo-evropske-a-mezinarodni/pd_5/art_5003/k-nekterym-otazkam-evropskeho-insolvencniho-prava-nad-rozhodnutim-esd-ve-veci-eurofood-parmalat.aspx [30.4.2009]

English Summary

Reorganization As a Method of Resolving Insolvency

Act 182/2006 Coll., the Insolvency Act, brought many changes to the field of law of insolvency. Before all, it is the new conception of the system of unified administration, where the decisions are taken about the status of liquidation procedure, so that the most efficient method of resolving of such insolvency may be found followingly, and also new ways of insolvency resolving, namely reorganization and debt clearing. Preparation of the Act, similarly to many neighbour countries, was strongly affected by the aim at forming a set of conditions motivating debtors to try and resolve their difficult financial situation and avoid reluctance in case of economic crises by presenting legal tools enabling to keep the business running. That was supposed to bring an improvement of the situation of both the debtors and their creditors, who all play their set roles within the insolvency proceedings. The key factors were hence speed, efficiency, and the wish to balance the effects of liquidation and sanation form of insolvency resolution.

This Master's degree dissertation is focused on the sanation form of insolvency proceedings. The Act defines this form as a reorganization; a method replacing the quite rarely used institute of debtor-creditor clearing, and directly aims at balancing the long-observed disbalance between liquidation and sanation forms, thus offering an option to keep the debtor's business running after the sanation is over.

The dissertation begins with the issue of insolvency. A condition of the enterprise that is absolutely vital for the proceedings to be able to begin at all. Insolvency is seen as an economic as well as legal matter, and the dissertation seeks the reasons that caused such a state of affairs and also gives outline of points that make it possible for readers to recognize such a state of affairs is arising. Then, the work looks at the history of early law theoreticians and early attempts at legal regulation of insolvency, ending with Act 182/2006 Coll., the Insolvency Act, describing the circumstances under which it came to be enacted and takes careful note of several new institutes the Act had brought.

After this historic part the work fluently issues into chapters fully focused on reorganization as one of the possible insolvency resolutions. Given the fact the legal regulation of reorganization is quite new to Czech law and no significant practical experience has been acquired so far, the key part of the work focuses on description of foreign legal regulations along with outlining potential advantages for our system. A lot of space is especially dedicated to these that served as sources and inspirations for the draft of our insolvency act. However, the author also brushes legal regulation of destinations that were not source or inspiration as long as these carry interest for us. This part is used as base for following comparison of several institutes that found their way into our legal system either as they were or in slight modifications, and also of these that did not get into our law at all. Insolvency proceedings are not amiss in the work, especially the ones with international traits as well as insolvency regulation in coherent European legislation.

Chapters focused on initial phase of proceedings go over description of legal requirement of insolvency filings, underline differences between creditor filings and debtor filings and describe decision-making of courts, the author reviews and evaluates given options and all pros and cons of unified proceedings. Followingly, the work enumerates methods of resolution of insolvency, choice of reorganization as a potential solution of insolvency, basic classification of reorganization methods and court decisions allowing this resolution.

Vital matter of each reorganization is a so-called reorganization plan. Hence, the major part of the work is focused on that specific document, as to its contents and rather complex method of approving by creditors and courts. A brief glance at possible forms of reorganization is also included, even though the act itself allows any workable method and only regulates the conditions of selecting the best method and approval thereof. The following chapters describe effects of the plan and possibilities to change it, along with variations of ending of reorganization.

The work ends with brief overview of development of the insolvency act, its key amendments, current problems and new questions brought before all by the global financial crisis and its impact on businesses.

Klíčová slova

- Reorganizace
- Reorganizační plán
- Úpadek
- Insolvenční řízení

Keywords

- Reorganization
- Reorganization plan
- Insolvency
- Insolvency proceedings